

ВІСНИК

КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Загальнодержавне періодичне видання

Засноване
19 лютого 1997 року

Свідоцтво
про державну реєстрацію
Серія KB № 2444

Виходить
шість разів на рік

Засновник:
Конституційний Суд України
Адреса: 01033, м. Київ-33,
вул. Жилианська, 14

2/2017

Редакційна рада

Ю. Баулін	— Голова Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України (голова Редакційної ради)
П. Стецюк	— суддя Конституційного Суду України у відставці, кандидат юридичних наук, доктор права (заступник голови Редакційної ради)
Ю. Барабаш	— проректор, завідувач кафедри конституційного права Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
М. Гранат	— суддя Конституційного Трибуналу Республіки Польща, доктор наук, професор
І. Гриценко	— декан юридичного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка, доктор юридичних наук, професор
М. Гультай	— суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук
М. Козюбра	— суддя Конституційного Суду України у відставці, завідувач кафедри загальнотеоретичних наук Національного університету «Києво-Могилянська академія», доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
В. Колісник	— суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
М. Костицький	— суддя Конституційного Суду України у відставці, професор кафедри філософії права і юридичної логіки Національної академії внутрішніх справ, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України
М. Мельник	— суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор
А. Селіванов	— постійний представник Верховної Ради України у Конституційному Суді України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України
І. Сліденко	— суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, доцент, старший науковий співробітник
В. Тихий	— суддя Конституційного Суду України у відставці, віце-президент — керівник Київського регіонального центру НАПрН України, доктор юридичних наук, професор, академік НАПрН України
Б. Футей	— суддя Федерального суду претензій США, доктор права, професор
С. Шевчук	— суддя Конституційного Суду України, доктор юридичних наук, професор, член-кореспондент НАПрН України
В. Шишкін	— суддя Конституційного Суду України у відставці, кандидат юридичних наук, доцент

Згідно з наказом МОН України від 7 жовтня 2015 р. № 1021

«Вісник Конституційного Суду України» включено
до Переліку наукових фахових видань України

У НОМЕРІ

АКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Рибалкіна Олександра Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, частини першої статті 14, статті 383 Цивільного процесуального кодексу України, статті 7, частини першої статті 8, пунктів 4, 6 частини першої статті 37, частини четвертої статті 82 Закону України «Про виконавче провадження» 8

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» 12

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадської організації «Публічний аудит» щодо офіційного тлумачення положень статті 267 Податкового кодексу України. 16

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ярощука Василя Григоровича щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України. 20

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Петруся Віктора Івановича щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118 Земельного кодексу України 23

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Гадяцького Ана-толія Павловича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 46 Конституції України 26

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Лихолая Валерія Євгенійовича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 117 Кодексу законів про працю України 29

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянки України Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення слово-сполучення «з приводу», яке міститься в частині першій статті 114 Цивільного процесуального кодексу України 32

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Кузьміна Рената Равелійовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 25 частини першої статті 85 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 1 Закону України «Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб, яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України або Верховна Рада України за поданням Президента України» 37

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням публічного акціонерного товариства «Київметал» щодо офіційного тлумачення положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Податкового кодексу України у системному зв'язку з положеннями частини першої статті 15 Закону України «Про оренду землі», пункту 7 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України 40

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 1241 Цивільного кодексу України 44

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення», пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» 47

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ваца Олексія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 10, частини другої статті 35 Закону України «Про місцеві вибори» у взаємозв'язку з положеннями статті 38 Конституції України, статті 10 Закону України «Про вибори народних депутатів України», частини першої статті 10 Закону України «Про вибори Президента України». . . . 52

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Карася Валерія Володимировича щодо офіційного тлумачення окремих положень частини другої статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні», пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» 56

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини десятої статті 214 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України», частини другої статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» 61

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Чернова Станіслава Вікторовича щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України 65

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про перейменування міста Дніпропетровськ Дніпропетровської області» 69

Ухвала Конституційного Суду України

про припинення конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Черних Андрія Федоровича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 1, 2 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» у системному зв'язку з положеннями статті 4 цього закону, частини третьої статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» 73

Ухвала Конституційного Суду України

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Національної асоціації адвокатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 45, 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність», статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 15 Цивільного процесуального кодексу України в контексті положень частини першої статті 55 Конституції України 75

Ухвала Конституційного Суду України

про припинення конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» 77

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

Медвідь А. Доцільність внесення змін до статті 35 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року 81

КОНФЕРЕНЦІЇ, СИМПОЗІУМИ, КОЛОКВІУМИ

Тупицький О. Еволюція індивідуального доступу до конституційного правосуддя: український досвід та загальноєвропейські тенденції 91

Вітаємо ювілярів 95

АКТИ КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

**УХВАЛА
КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ**

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Рибалкіна Олександра Володимировича
щодо офіційного тлумачення положень частин третьої, четвертої
статті 117, частини першої статті 181
Кодексу адміністративного судочинства України
у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41,
частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129
Конституції України, частини першої статті 14, статті 383
Цивільного процесуального кодексу України, статті 7,
частини першої статті 8, пунктів 4, 6 частини першої статті 37,
частини четвертої статті 82 Закону України
«Про виконавче провадження»

м. Київ
23 березня 2016 року
№ 18-у/2016

Справа № 2-9/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуючого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни — доповідача,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Рибалкіна Олександра Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України щодо способів забезпечення адміністративного позову та суб'єктів судового оскарження рішень, дій або бездіяльності державної виконавчої служби у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, частини першої статті 14, статті 383 Цивільного процесуального кодексу України, статті 7, частини першої статті 8, пунктів 4, 6 частини першої статті 37, частини четвертої статті 82 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року № 606-XIV (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 24, ст. 207) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Шапталу Н. К. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення Рибалкін О. В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — Кодекс) у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, частини першої статті 14, статті 383 Цивільного процесуального кодексу України, статті 7, частини першої статті 8, пунктів 4, 6 частини першої статті 37, частини четвертої статті 82 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року № 606-XIV зі змінами в аспекті питань:

«чи обумовлена частинами 3, 4 статті 117 Кодексу адміністративного судочинства України можливість забороняти чи зупиняти вчинення виконавчих дій в межах виконавчого провадження, відкритого з примусового виконання судових рішень, або зупиняти виконання судових рішень, в тому числі й в іншій (окрім заборони вчинення виконавчих дій/зупинення виконавчого провадження) спосіб»;

«чи обумовлена частинами 3, 4 статті 117 Кодексу адміністративного судочинства України можливість забороняти чи зупиняти вчинення виконавчих дій/зупиняти виконавче провадження, з примусового виконання рішень, ухвалених в порядку цивільного судочинства, зупиняти виконання таких рішень в інший спосіб, за ініціативою осіб, які не визначені ані частинами 1, 2 статті 7, частиною 1 статті 8, частиною 4 статті 82 Закону України «Про виконавче провадження», ані частиною 1 статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України, ані статтею 383 Цивільного процесуального кодексу України»;

«чи обумовлена частиною 1 статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України можливість оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної виконавчої служби в межах виконавчого провадження з виконання судових рішень, особами, які не визначені ані частинами 1, 2 статті 7, частиною 1 статті 8, частиною 4 статті 82 Закону України «Про виконавче провадження», ані частиною 1 статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України».

Необхідність в офіційному тлумаченні положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу суб'єкт права на конституційне

звернення обґрунтовує неоднозначним, як він вважає, їх застосуванням судами України при розгляді справ, «пов'язаних із оскарженням дій підрозділів державної виконавчої служби щодо заборони проведення виконавчих дій та/або зупинення виконавчого провадження», зокрема при вирішенні питань щодо відкриття або відмови у відкритті провадження в адміністративних справах та задоволення чи відмови у задоволенні заяв про забезпечення позову у наведеній категорії справ.

На обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу Рибалкін О. В. долучив копії судових рішень, що стосуються його інтересів: Голосіївського районного суду міста Києва від 14 липня 2014 року, окружного адміністративного суду міста Києва від 3 грудня 2014 року, від 4 грудня 2014 року, від 5 грудня 2014 року, Київського апеляційного адміністративного суду від 17 лютого 2015 року, Вищого адміністративного суду України від 20 лютого 2015 року, а також копії судових рішень у справах інших осіб: окружного адміністративного суду міста Києва від 7 липня 2014 року, Київського апеляційного адміністративного суду від 3 жовтня 2014 року та Дніпропетровського апеляційного адміністративного суду від 28 жовтня 2014 року.

Автор клопотання вказує, що неоднозначне застосування судами України положень, щодо офіційного тлумачення яких він звертається до Конституційного Суду України, призвело до порушення його права власності, права на мирне володіння, користування та розпорядження своїм майном, а також права на справедливий судовий розгляд та виконання рішення суду.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 15 березня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або Закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункти 3, 4 частини другої статті 42).

Зі змісту конституційного звернення та долучених до нього матеріалів вбачається, що автор клопотання, порушуючи питання щодо офіційного тлумачення положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу, не конкретизував, що саме в них є незрозумілим і потребує офіційного тлумачення. Це дає підстави для висновку про те, що суб'єкт права на конституційне звернення не визначив предмет тлумачення.

За правовою позицією Конституційного Суду України невизначеність суб'єктом права на конституційне звернення предмета тлумачення унеможливорює здійснення офіційної інтерпретації положень Конституції України та законів України (ухвали від 26 жовтня 2011 року № 53-у/2011, від 24 вересня 2013 року № 40-у/2013, від 14 жовтня 2014 року № 88-у/2014).

Таким чином, конституційне звернення не відповідає вимогам пунктів 3, 4 частини другої статті 42 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.2. В Основному Законі України визначено вичерпний перелік питань, підвідомчих Конституційному Суду України, зокрема офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

Суб'єкт права на конституційне звернення, ставлячи питання щодо можливості забезпечення адміністративного позову в межах виконавчого провадження у спосіб, не передбачений положеннями частин третьої, четвертої статті 117 Кодексу, та можливості оскарження на підставі положень частини першої статті 181 Кодексу рішень, дій чи бездіяльності державної виконавчої служби особами, які не визначені Законом України «Про виконавче провадження», намагається отримати консультацію щодо правозастосування зазначених положень Кодексу. Проте надання консультацій чи роз'яснень з питань правозастосування не належить до повноважень Конституційного Суду України (Ухвала Конституційного Суду України від 31 березня 2010 року № 15-у/2010).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Рибалкіна Олександра Володимировича щодо офіційного тлумачення положень частин третьої, четвертої статті 117, частини першої статті 181 Кодексу адміністративного судочинства України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 41, частини п'ятої статті 124, пункту 9 частини третьої статті 129 Конституції України, частини першої статті 14, статті 383 Цивільного процесуального кодексу України, статті 7, частини першої статті 8, пунктів 4, 6 частини першої статті 37, частини четвертої статті 82 Закону України «Про виконавче провадження» від 21 квітня 1999 року № 606-XIV зі змінами на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації»

м. Київ
13 квітня 2016 року
№ 23-у/2016

Справа № 2-13/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Кривенка Віктора Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича — доповідача,
Колісника Віктора Павловича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року № 141-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 13, ст. 87) з наступними змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Касмініна О. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 47 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), положення частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року № 141-VIII з наступними змінами (далі — Закон № 141). У разі визнання оспорюваних положень такими, що не відповідають Конституції України, автори клопотання просять визнати неконституційним Закон № 141 у цілому.

У конституційному поданні вказується, що наведені положення Закону № 141 не відповідають положенням частини другої статті 5, частини першої статті 6, статті 7, частин другої, третьої статті 22, статті 30, частини першої статті 33, частини першої статті 38, статті 64, частин першої, другої статті 95, статті 97, частини другої статті 102, статті 106, частини першої статті 113, пунктів 3, 6 статті 116, частин першої, шостої, сьомої статті 118, пункту 2 статті 119, статей 140, 141, частини першої статті 142, частини першої статті 143 Конституції України.

Стверджуючи про неконституційність оспорюваних положень Закону № 141, автори клопотання посилаються на норми Конституції і законів України, правові позиції Конституційного Суду України, викладені в його рішеннях від 16 травня 2007 року № 1-рп/2007 у справі про звільнення судді з адміністративної посади та від 27 листопада 2008 року № 26-рп/2008 у справі про збалансованість бюджету, а також на Європейську хартію місцевого самоврядування 1985 року, Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року, Загальну декларацію прав людини 1948 року, Протокол № 4 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Висновок Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанська Комісія) від 26 жовтня 2015 року № 803/2015.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання про відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 29 березня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до статті 150 Конституції України та правової позиції Конституційного Суду України, викладеної у Рішенні від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001, юрисдикція Конституційного Суду України поширюється на чинні правові акти.

До вирішення питання про відкриття провадження у справі Першою колегією суддів Конституційного Суду України Верховною Радою України був прийнятий Закон України «Про внесення змін до деяких законів України щодо діяльності військово-цивільних адміністрацій» від 4 лютого 2016 року № 995-VIII (далі — Закон № 995), який набрав чинності 20 лютого 2016 року.

Цим актом були внесені, зокрема, такі зміни до оспорюваних положень Закону № 141:

- в абзаці третьому частини першої статті 1 слова «та/або державних адміністрацій» замінено словами «державних адміністрацій»;
- в абзаці четвертому частини першої статті 1 слова «та/або виконавчих органів відповідних рад» замінено словами «районних у містах рад, виконавчих органів сільських, селищних, міських, районних у містах рад голів»;
- частини шосту, сьому статті 3 викладено в новій редакції;
- частину першу статті 3 доповнено абзацами;
- частину третю статті 3 доповнено другим реченням;
- друге речення частини першої, частину чотирнадцяту статті 3 та частину першу статті 6 виключено.

Таким чином, положення частин першої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, частини першої статті 6 Закону № 141 у редакції, що діяла до внесення змін Законом № 995, конституційність яких оспорує суб'єкт права на конституційне подання, втратили чинність.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2.2. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні зазначається правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень; викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (пункт 4 частини другої статті 39; частина перша статті 71).

Проте з аналізу конституційного подання вбачається, що народні депутати України не навели правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності положень частини першої статті 1, частини другої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5 Закону № 141, а лише зазначили перелік статей Конституції України та приписів міжнародних актів, з якими ці положення, на їхню думку, не узгоджуються.

Таким чином, конституційне подання в цій частині не відповідає пункту 4 частини другої статті 39, частині першій статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 цього закону — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 39, 45, 50, 71, 93 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 47 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень частини першої статті 1, частин першої, другої, третьої, шостої, сьомої, чотирнадцятої статті 3, пунктів 1, 2, 3 частини першої статті 5, частини першої статті 6 Закону України «Про військово-цивільні адміністрації» від 3 лютого 2015 року № 141-VIII з наступними змінами на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням громадської організації
«Публічний аудит»
щодо офіційного тлумачення положень статті 267
Податкового кодексу України

м. К и ї в
20 квітня 2016 року
№ 26-у/2016

Справа № 2-10/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича — доповідача,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадської організації «Публічний аудит» щодо офіційного тлумачення положень статті 267 Податкового кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Гультая М. М. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Громадська організація «Публічний аудит» (далі — ГО «Публічний аудит») звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень статті 267 Податкового кодексу України (далі — Кодекс) в аспекті таких питань:

— чи поширюються вимоги положень статті 267 Кодексу на осіб, які володіють легковими автомобілями, що є об'єктами оподаткування транспортним подат-

ком, але набули їх у власність до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Податкового кодексу України та деяких законодавчих актів України щодо податкової реформи» від 28 грудня 2014 року № 71-VIII;

— чи повинні зазначені особи сплачувати транспортний податок;

— чи є поширення положень статті 267 Кодексу на вказаних осіб порушенням статті 58 Конституції України.

Обґрунтовуючи необхідність в офіційному тлумаченні положень статті 267 Кодексу, ГО «Публічний аудит» зазначає, що вони суперечать статті 58 Конституції України, принципам соціальної справедливості, нейтральності і стабільності оподаткування, передбаченим статтею 4 Кодексу. Їх застосування порушує або може порушити статтю 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, права автора клопотання та осіб, які є власниками легкових автомобілів, що підпадають під поняття об'єкта оподаткування згідно зі статтею 267 Кодексу.

До конституційного звернення долучено копії листів Державної фіскальної служби України від 16 січня 2015 року № 722/5/99-99-19-01-01-16, від 25 листопада 2015 року № 11010/г/99-99-17-04-01-14 та Головного управління Державної фіскальної служби у місті Києві (далі — ГУ ДФС у місті Києві) від 20 листопада 2015 року № 3651/г/26-15-17-06-16, а також копію податкового повідомлення-рішення Державної податкової інспекції у Печерському районі ГУ ДФС у місті Києві щодо невстановленої особи.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Другою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 16 березня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі, виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України; підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (пункти 3, 4 частини другої статті 42, стаття 94).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення повинен зазначити конкретні положення законів України, щодо офіційного тлумачення яких він звертається до Конституційного Суду України, вказавши, що саме в них потребує роз'яснення.

Аналіз конституційного звернення дає підстави для висновку, що автор клопотання, порушуючи питання щодо офіційного тлумачення положень статті 267 Кодексу, яка містить 8 пунктів, не конкретизував, що саме в них є незрозумілим і потребує офіційного тлумачення. Як неодноразово зазначав Конститу-

ційний Суд України, невизначеність предмета тлумачення унеможливорює здійснення офіційної інтерпретації положень Конституції України та законів України (ухвали від 2 вересня 2009 року № 47-у/2009, від 29 грудня 2015 року № 54-у/2015).

Крім того, згідно з правовою позицією Конституційного Суду України неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України є різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала від 12 травня 2010 року № 31-у/2010). Проте дослідження конституційного звернення та доданих до нього матеріалів дає підстави вважати, що автор клопотання не довів неоднозначного застосування судами України, іншими органами державної влади положень статті 267 Кодексу. Листи Державної фіскальної служби України та ГУ ДФС у місті Києві, а також податкове повідомлення-рішення Державної податкової інспекції у Печерському районі ГУ ДФС у місті Києві щодо невстановленої особи мають інформаційний характер. Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що інформаційні листи, повідомлення не можна розглядати як такі, що підтверджують неоднозначність застосування положень Конституції України та законів України (ухвали від 14 січня 2014 року № 1-у/2014, від 12 лютого 2015 року № 3-у/2015). Зазначене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.2. Основним Законом України визначено вичерпний перелік питань, підвідомчих Конституційному Суду України, одним з яких є офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

У конституційному зверненні ГО «Публічний аудит» ставить питання про застосування положень статті 267 Кодексу до осіб, які стали власниками легкових автомобілів, що є об'єктом оподаткування транспортним податком, до набрання чинності названою нормою Кодексу. Проте надання консультацій чи роз'яснень з приводу правозастосування не належить до повноважень Конституційного Суду України, оскільки відповіді на запитання, що містяться у конституційному зверненні, в аспекті, поставленому ГО «Публічний аудит», передбачають не роз'яснення змісту правової норми, а з'ясування особливостей її застосування.

Автор клопотання також зазначає, що застосування положень статті 267 Кодексу порушує або може порушити статтю 1 Першого протоколу до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року та суперечить принципам соціальної справедливості, нейтральності і стабільності оподаткування, передбаченим статтею 4 Кодексу.

Однак до повноважень Конституційного Суду України не віднесені питання про відповідність законів України міжнародним договорам та перевірку їх законності (ухвали Конституційного Суду України від 19 червня 2007 року № 31-у/2007, від 27 грудня 2011 року № 67-у/2011).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд

України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадської організації «Публічний аудит» щодо офіційного тлумачення положень статті 267 Податкового кодексу України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України»; невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Ярощука Василя Григоровича
щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини другої
статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України

м. К и ї в
25 квітня 2016 року
№ 28-у/2016

Справа № 2-16/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича — доповідача,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ярощука Василя Григоровича щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України.

Заслухавши суддю-доповідача Саса С. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Ярошук В. Г. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України (далі — Кодекс), згідно з яким юрисдикція адміністративних судів поширюється на публічно-правові спори, зокрема спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень (нормативно-правових актів чи правових актів індивідуальної дії), дій чи

бездіяльності, в аспекті питання, «чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, що застосовуються одноразово, і які після реалізації вичерпують свою дію фактом їх виконання і з прийняттям яких виникають правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів (зокрема, рішень про передачу земельних ділянок у власність чи користування, у тому числі укладення договору оренди)».

Необхідність в офіційному тлумаченні положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу зумовлена неоднозначним, на думку автора клопотання, застосуванням вказаного положення судами України при розгляді справ, предметом яких є рішення суб'єктів владних повноважень щодо передачі у власність та оренду земельних ділянок, що призвело до порушення його права на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів місцевого самоврядування, закріпленого частиною першою статті 55 Конституції України.

На підтвердження своєї позиції суб'єкт права на конституційне звернення надав копії судових рішень Вищого адміністративного суду України від 13 листопада 2014 року, від 4 грудня 2014 року, від 12 листопада 2015 року та Верховного Суду України від 28 січня 2014 року, від 4 лютого 2014 року, від 11 листопада 2014 року, від 6 жовтня 2015 року.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 7 квітня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» конституційне звернення має містити обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункт 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Аналіз судових рішень, копії яких долучено до конституційного звернення, вказує на те, що положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу застосовано лише в постанові Вищого адміністративного суду України від 12 листопада 2015 року у справі, в якій Ярошук В. Г. був стороною; в інших судових рішеннях наведене положення не застосовувалося. Конституційний Суд України неодноразово зазначав, що надані суб'єктом права на конституційне звернення матеріали, у яких відповідні положення Конституції України або законів України не застосовувалися, не можуть бути розглянуті Конституційним Судом України як такі, що підтверджують неоднозначне застосування таких положень судами України, іншими органами державної влади (ухвали від 26 жовтня 2011 року № 54-у/2011, від 28 листопада 2013 року № 61-у/2013).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення не довів неоднозначного застосування положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.2. В Основному Законі України визначено вичерпний перелік питань, що належать до повноважень Конституційного Суду України, зокрема офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

Автор клопотання просить дати відповідь на питання, «чи поширюється юрисдикція адміністративних судів на спори фізичних чи юридичних осіб із суб'єктом владних повноважень щодо оскарження його рішень, що застосовуються одноразово, і які після реалізації вичерпують свою дію фактом їх виконання і з прийняттям яких виникають правовідносини, пов'язані з реалізацією певних суб'єктивних прав та охоронюваних законом інтересів (зокрема, рішень про передачу земельних ділянок у власність чи користування, у тому числі укладення договору оренди)», тобто надати юридичну консультацію щодо правозастосування положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу.

Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що надання консультацій чи роз'яснень з питань правозастосування не належить до його повноважень (ухвали від 31 березня 2010 року № 15-у/2010, від 14 жовтня 2014 року № 88-у/2014, від 13 травня 2015 року № 19-у/2015).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ярошука Василя Григоровича щодо офіційного тлумачення положення пункту 1 частини другої статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Петруся Віктора Івановича
щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118
Земельного кодексу України

м. Київ
11 травня 2016 року
№ 30-у/2016

Справа № 2-17/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуючого,
Запорожця Михайла Петровича — доповідача,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Петруся Віктора Івановича щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118 Земельного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Петрусь В. І. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частини шостої статті 118 Земельного кодексу України (далі — Кодекс), в яких урегульовано порядок безоплатної приватизації громадянами земельних ділянок, у редакції, «яка діяла на час виникнення спірних відносин до внесення в неї 16 вересня 2008 року змін».

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень Петрусь В.І. обґрунтовує неоднозначним, на його думку, їх застосуванням судами України при вирі-

шенні питання щодо скасування рішень Одеської міської ради, якими йому відмовлено в одержанні безоплатно у власність земельної ділянки.

Як стверджує суб'єкт права на конституційне звернення, така неоднозначність призвела до порушення його конституційних прав, зокрема права власності на землю.

Автор клопотання також порушує перед Конституційним Судом України питання стосовно законності постанови Малиновського районного суду міста Одеси від 28 листопада 2013 року, ухвал Одеського апеляційного адміністративного суду від 11 червня 2014 року та Вищого адміністративного суду України від 18 грудня 2014 року.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 13 квітня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

Згідно з частиною другою статті 147, пунктом 2 частини першої статті 150 Основного Закону України до повноважень Конституційного Суду України належить офіційне тлумачення Конституції України та законів України.

Суб'єкт права на конституційне звернення порушує перед Конституційним Судом України питання щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118 Кодексу в редакції, «яка діяла на час виникнення спірних відносин до внесення в неї 16 вересня 2008 року змін», тобто в первинній редакції.

До вказаних положень Кодексу вносилися зміни законами України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо сприяння будівництву» від 16 вересня 2008 року № 509-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо спрощення порядку набуття прав на землю» від 5 листопада 2009 року № 1702-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення управління землями на території Автономної Республіки Крим» від 3 березня 2011 року № 3123-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України з питань створення та діяльності фермерських господарств» від 16 червня 2011 року № 3523-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо розмежування земель державної та комунальної власності» від 6 вересня 2012 року № 5245-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури відведення земельних ділянок та зміни їх цільового призначення» від 2 жовтня 2012 року № 5395-VI, «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вдосконалення процедури відведення земельних ділянок» від 2 липня 2013 року № 366-VII.

Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України юрисдикція Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення Конституції та законів України поширюється на чинні нормативно-правові акти (Рішення від 14 листопада 2001 року № 15-рп/2001).

Отже, питання щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118 Кодексу в первинній редакції, що втратили чинність, непідвідомче Конституційному Суду України.

У конституційному зверненні також порушено питання стосовно законності постанови Малиновського районного суду міста Одеси від 28 листопада 2013 року, ухвал Одеського апеляційного адміністративного суду від 11 червня 2014 року та Вищого адміністративного суду України від 18 грудня 2014 року.

До повноважень Конституційного Суду України не належить розгляд питань щодо законності актів органів державної влади (стаття 14 Закону України «Про Конституційний Суд України», ухвали Конституційного Суду України від 14 липня 2009 року № 45-у/2009, від 3 червня 2014 року № 67-у/2014, від 29 вересня 2015 року № 44-у/2015).

Отже, є підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 14, 42, 45, 50 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Петруся Віктора Івановича щодо офіційного тлумачення положень частини шостої статті 118 Земельного кодексу України на підставі пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
громадянина Гадяцького Анатолія Павловича
щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 46
Конституції України

м. Київ
17 травня 2016 року
№ 31-у/2016

Справа № 2-18/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича — доповідача,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Гадяцького Анатолія Павловича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 46 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Кривенка В. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Громадянин Гадяцький А. П. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частини першої статті 46 Конституції України, згідно з якою громадяни мають право на соціальний захист.

На думку автора клопотання, необхідність в офіційному тлумаченні положень зазначеної статті полягає у тому, що Пенсійний фонд України за однакових осо-

бистих показників, що впливають на розмір пенсії, пенсіонерам за віком у 2008 році нараховував пенсію у меншому розмірі, ніж тим, яким нараховував її у 2015 році.

Суб'єкт права на конституційне звернення зазначає, що причиною нарахування різного розміру пенсії за віком у такому випадку є показник середньої заробітної плати (доходу), який відповідно до Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування» від 9 липня 2003 року № 1058-IV зі змінами застосовується при визначенні розміру пенсії за віком, встановленого Кабінетом Міністрів України. Така діяльність Пенсійного фонду України щодо розрахунку розміру пенсії, як вважає Гадяцький А. П., порушує його конституційні права, передбачені частинами першою, другою статті 24 Конституції України.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 20 квітня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або Закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункти 3, 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала Конституційного Суду України від 12 травня 2010 року № 31-у/2010).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення повинен зазначити конкретні положення Конституції України або законів України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, вказавши, що в них є незрозумілим та потребує роз'яснення, а також обґрунтувати необхідність в офіційному тлумаченні цих положень, навівши факти їх неоднозначного застосування органами державної влади (Ухвала Конституційного Суду України від 5 жовтня 2015 року № 45-у/2015).

Аналіз конституційного звернення дає підстави вважати, що автор клопотання, порушуючи питання щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 46 Конституції України, не вказав, що саме у них є незрозумілим та потребує роз'яснення, а невизначеність предмета тлумачення унеможливорює їх офіційну інтерпретацію.

Крім того, суб'єкт права на конституційне звернення не довів фактів неодноразового застосування положень частини першої статті 46 Конституції України органами державної влади, не надавши копій судових рішень чи інших правозастосовних актів органів державної влади.

Отже, Гадяцький А. П. не дотримав вимог пунктів 3, 4 частини другої статті 42, статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 цього закону — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Гадяцького Анатолія Павловича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 46 Конституції України на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Лихолая Валерія Євгенійовича
щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 117
Кодексу законів про працю України

м. Київ
31 травня 2016 року
№ 34-у/2016

Справа № 2-24/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича — доповідача,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Лихолая Валерія Євгенійовича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 117 Кодексу законів про працю України.

Заслухавши суддю-доповідача Саса С. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення — Лихолай В. Є. — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частини першої статті 117 Кодексу законів про працю України (далі — Кодекс), згідно з якими в разі невиконання з вини власника або уповноваженого ним органу належних звільненому працівникові сум у строки, зазначені в статті 116 Кодексу,

при відсутності спору про їх розмір підприємство, установа, організація повинні виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки по день фактичного розрахунку. Лихолай В. Є. просить витлумачити зазначені положення в аспекті питання, «чи зобов'язаний власник, згідно зі статтею 117 Кодексу, який вже зобов'язаний за рішенням суду у примусовому порядку сплатити середній заробіток за час затримки розрахунку при звільненні, виплатити працівникові його середній заробіток за весь час затримки виплати по день фактичного розрахунку, тобто по день виконання судового рішення».

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень Кодексу автор клопотання мотивує неоднозначним, на його думку, їх застосуванням судами України, яке призвело до порушення його конституційного права на своєчасне одержання винагороди за працю.

На підтвердження своєї позиції Лихолай В. Є. долучив до конституційного звернення копії рішень Соснівського районного суду міста Черкас від 3 березня 2015 року, апеляційного суду Черкаської області від 14 квітня 2015 року, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 10 вересня 2015 року, Верховного Суду України від 15 грудня 2015 року у справі, у якій він був стороною, та копії постанов Верховного Суду України від 29 січня 2014 року, від 21 травня 2014 року у справах, у яких сторонами були інші особи.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 24 травня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» конституційне звернення має містити обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункт 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала Конституційного Суду України від 12 травня 2010 року № 31-у/2010).

Аналіз долучених до конституційного звернення матеріалів дає підстави для висновку, що вони не підтверджують різного застосування положень частини першої статті 117 Кодексу.

У постанові Верховного Суду України від 29 січня 2014 року йдеться про відшкодування особі середнього заробітку на підставі статті 117 Кодексу у зв'язку з невивплатою заборгованості із заробітної плати після ухвалення судового рішення

про стягнення належних цій особі при звільненні сум та відшкодування за затримку їх виплати.

Зі змісту судових рішень, прийнятих стосовно Лихолая В. Є., вбачається, що суди України розглядали питання щодо компенсації, передбаченої в Законі України «Про компенсацію громадянам втрати частини доходів у зв'язку з порушенням строків їх виплати», а положення статті 117 Кодексу не застосовували, оскільки рішенням суду загальної юрисдикції, яке набрало законної сили, встановлено відсутність вини роботодавця у невиконанні зобов'язаності із заробітної плати (індексації) з певної дати.

Постанова Верховного Суду України від 21 травня 2014 року стосується застосування частини другої статті 625 Цивільного кодексу України і статті 34 Закону України «Про оплату праці», а не статті 117 Кодексу.

Із зазначеного випливає, що відмінність у рішеннях судів загальної юрисдикції зумовлена неоднаковими фактичними обставинами справ, які мають юридичне значення, а не різним застосуванням частини першої статті 117 Кодексу, тому фактів неоднозначного застосування цієї правової норми не наведено.

Таким чином, є підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Лихолая Валерія Євгенійовича щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 117 Кодексу законів про працю України на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
громадянки України Драмарецької Валентини Григорівни
щодо офіційного тлумачення словосполучення «з приводу»,
яке міститься в частині першій статті 114
Цивільного процесуального кодексу України

м. К и ї в
1 червня 2016 року
№ 36-у/2016

Справа № 2-20/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича — доповідача,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянки України Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення словосполучення «з приводу», яке міститься в частині першій статті 114 Цивільного процесуального кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення — громадянка України Драмарецька В. Г. — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення словосполучення «з приводу», яке міститься в части-

ні першій статті 114 Цивільного процесуального кодексу України (далі — ЦПК України).

Відповідно до частини першої статті 114 ЦПК України «позови, що виникають з приводу нерухомого майна, пред'являються за місцезнаходженням майна або основної його частини».

Необхідність в офіційному тлумаченні вказаного словосполучення Драмарецька В. Г. обґрунтовує неоднозначним, як вона вважає, застосуванням судами загальної юрисдикції цієї правової норми, а саме визначених у ній правил виключної підсудності, при розгляді справ. На думку суб'єкта права на конституційне звернення, суди загальної юрисдикції неоднозначно застосовують словосполучення «з приводу», яке міститься у частині першій статті 114 ЦПК України, при розгляді справ за позовами, що виникають з приводу нерухомого майна.

Автор клопотання стверджує, що це призвело та може призвести у подальшому до порушення його конституційних прав на набуття права приватної власності в порядку, визначеному законом (стаття 41 Конституції України), та на судовий захист компетентним судом (стаття 55 Конституції України, стаття 4 ЦПК України, стаття 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року). Для обґрунтування своєї позиції Драмарецька В. Г. посилається на судові рішення судів загальної юрисдикції у справах, в яких вона була стороною, а також судові рішення у справах, в яких сторонами були інші особи, копії цих рішень долучені до конституційного звернення.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 19 травня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункти 3, 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення повинен зазначити конкретні положення Конституції або законів України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, вказавши, що в них є незрозумілим та потребує роз'яснення, та обґрунтувати необхідність в офіційному тлумаченні цих положень, навівши факти їх неоднозначного застосування судами України, іншими органами державної влади.

Аналіз конституційного звернення дає підстави вважати, що автор клопотання, порушуючи питання щодо офіційного тлумачення словосполучення «з при-

воду», яке міститься в частині першій статті 114 ЦПК України, не вказав, що саме у цих положеннях є незрозумілим та потребує роз'яснення. За правовою позицією Конституційного Суду України невизначеність предмета тлумачення унеможливорює здійснення офіційної інтерпретації положень Конституції України та законів України (ухвали від 26 жовтня 2011 року № 53-у/2011, 24 вересня 2013 року № 40-у/2013, 14 жовтня 2014 року № 88-у/2014, 5 жовтня 2015 року № 45-у/2015).

2.2. Згідно з правовою позицією Конституційного Суду України під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала Конституційного Суду України від 12 травня 2010 року № 31-у/2010).

Аналіз судових рішень судів загальної юрисдикції, копії яких долучено до конституційного звернення, дає підстави стверджувати, що відмінності у цих судових рішеннях пов'язані не з різним розумінням змісту словосполучення «з приводу», що міститься у частині першій статті 114 ЦПК України, яке по суті є чітким, однозначним і зрозумілим, а зумовлені різними фактичними обставинами цих справ.

Так, в одних судових рішеннях зазначено, що позови про усунення від права на спадкування не повинні розглядатися за принципом виключної підсудності, оскільки рішенням суду у такій категорії справ буде встановлено наявність або відсутність права на спадкування взагалі, а не конкретного рухомого чи нерухомого майна. За результатами розгляду такої категорії справ у позивача, у разі задоволення позову, не виникне речове право на нерухоме майно, а виникне право на збільшення частки у спадщині, право на спадкування чи зміну черги спадкоємців тощо, а у такому випадку відсутній спір з приводу нерухомого майна (ухвали Ставищенського районного суду Київської області від 6 травня 2014 року у справі, в якій стороною була Драмарецька В. Г., Московського районного суду міста Харкова від 4 листопада 2014 року у справі, в якій сторонами були інші особи).

В інших судових рішеннях зазначено, що позов про усунення від права на спадкування за змістом є одночасно позовом про набуття права на спадок (чи зміну обсягу спадкового права), а тому відсутність вимоги про одержання права на спадкування з підстав, визначених статтею 1259 Цивільного кодексу України, не змінює характеру спору і не перетворює вимог позивача у немайнові та не пов'язані з нерухомим майном (ухвали апеляційного суду Миколаївської області від 16 березня 2015 року, Малиновського районного суду міста Одеси від 7 квітня 2014 року, Заводського районного суду міста Дніпродзержинська Дніпропетровської області від 27 травня 2014 року, Шевченківського районного суду міста Києва від 16 липня 2014 року, від 23 жовтня 2014 року).

Дніпровський районний суд міста Києва в ухвалі від 4 січня 2013 року у справі про визнання договору недійсним вказав, що правила виключної підсудності, які застосовуються до позовів з приводу нерухомого майна, стосуються також позовів щодо будь-яких вимог, пов'язаних з правом особи на нерухоме майно (земельні ділянки, будинки, квартири тощо), з приводу речових (майнових) прав

на власне чи чуже нерухоме майно (право володіння, користування тощо), стягнення заборгованості з орендної плати за користування нерухомим майном та інших, а тому справа підлягає розгляду за місцезнаходженням нерухомого майна.

В ухвалах Залізничного районного суду міста Львова від 5 лютого 2014 року та Держинського районного суду міста Кривого Рогу Дніпропетровської області від 1 жовтня 2014 року зазначено, що при розгляді справ щодо спадкового права правила виключної підсудності не застосовуються, а справи підлягають розгляду за місцезнаходженням відповідача згідно зі статтею 109 ЦПК України.

Отже, вказані судові рішення були прийняті за різних юридично значимих обставин, що дає підстави для висновку про відсутність неоднозначного застосування судами України положень частини першої статті 114 ЦПК України.

Крім того, в ухвалах Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 10 червня 2014 року, від 9 жовтня 2014 року, від 18 лютого 2015 року та від 17 березня 2015 року, Ставищенського районного суду Київської області від 25 грудня 2012 року, апеляційного суду Київської області від 11 грудня 2014 року та від 25 серпня 2015 року, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 31 грудня 2014 року та від 2 вересня 2015 року у справах, в яких Драмарецька В. Г. була стороною, суди загальної юрисдикції України виключної підсудності не вказували і частину першу статті 114 ЦПК України не застосовували.

За правовою позицією Конституційного Суду України, якщо надані суб'єктом права на конституційне звернення матеріали свідчать, що відповідні положення Конституції або законів України у судових рішеннях не застосовувалися, то вони не можуть бути розглянуті Конституційним Судом України як такі, що підтверджують неоднозначне застосування цих положень судами України (ухвали від 15 жовтня 2014 року № 89-у/2014, від 22 січня 2015 року № 1-у/2015, від 25 квітня 2016 року № 28-у/2016).

Таким чином, конституційне звернення не відповідає вимогам статей 42, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.3. В Основному Законі України визначено вичерпний перелік питань, підвідомчих Конституційному Суду України, зокрема офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

Зі змісту конституційного звернення вбачається, що Драмарецька В. Г. висловлює незгоду з судовими рішеннями, ухваленими у справах, у яких вона була стороною, і фактично намагається отримати не офіційне тлумачення, а консультацію щодо практичного застосування судами України положень частини першої статті 114 ЦПК України стосовно визначення виключної підсудності у справах за позовами, що виникають з приводу нерухомого майна, яке входить до складу спадщини.

Надання консультацій чи роз'яснень щодо застосування правових норм, у тому числі судами загальної юрисдикції, не можна ототожнювати з офіційним

тлумаченням законів України, і це не належить до повноважень Конституційного Суду України (ухвали Конституційного Суду України від 31 березня 2010 року № 15-у/2010, від 19 вересня 2013 року № 38-у/2013, від 4 лютого 2014 року № 16-у/2014).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянки України Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення словосполучення «з приводу», яке міститься в частині першій статті 114 Цивільного процесуального кодексу України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Кузьміна Рената Равелійовича
щодо офіційного тлумачення положень пункту 25 частини першої
статті 85 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями
частини першої статті 1 Закону України
«Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб,
яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України
Президент України або Верховна Рада України
за поданням Президента України»

м. Київ
7 червня 2016 року
№ 37-у/2016

Справа № 2-23/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого, доповідача,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мойсика Володимира Романовича,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Кузьміна Рената Равелійовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 25 частини першої статті 85 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 1 Закону України «Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб, яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України або Верховна Рада України за поданням Президента України» від 10 грудня 1997 року № 709/97-ВР (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 14, ст. 59).

Заслухавши суддю-доповідача Бауліна Ю. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Кузьмін Р. Р. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень пункту 25 частини першої статті 85 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 1 Закону України «Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб, яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України або Верховна Рада України за поданням Президента України» від 10 грудня 1997 року № 709/97-ВР (далі — Закон) в аспекті питання щодо можливості надання Верховною Радою України згоди на призначення виконуючим обов'язки Президента України, Головою Верховної Ради України особи на посаду виконуючого обов'язки Генерального прокурора України.

Згідно з пунктом 25 частини першої статті 85 Конституції України до повноважень Верховної Ради України належить надання згоди на призначення на посаду та звільнення з посади Президентом України Генерального прокурора України; висловлення недовіри Генеральному прокуророві України, що має наслідком його відставку з посади.

За частиною першою статті 1 Закону у разі звільнення (відставки) особи, яку призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України, або особи, яку призначає на посаду Верховна Рада України за поданням Президента України, обов'язки звільненої особи тимчасово, але не більше одного місяця, виконує перший заступник (а у разі його відсутності — заступник) цієї посадової особи, призначений конституційно легітимною особою.

Необхідність в офіційному тлумаченні зазначених положень Конституції України у взаємозв'язку із вказаними положеннями Закону суб'єкт права на конституційне звернення обґрунтовує неоднозначним, на його думку, їх застосуванням Верховною Радою України, яка за постановами від 19 червня 2014 року № 1525-VII, від 10 лютого 2015 року № 172-VIII надала згоду на призначення осіб на посаду Генерального прокурора України, а за Постановою від 24 лютого 2014 року № 782-VII — особи на посаду виконуючого обов'язки Генерального прокурора України.

Кузьмін Р. Р. вважає, що така парламентська практика призвела до порушення його конституційних прав на свободу та особисту недоторканність, на свободу пересування, на участь в управлінні державними справами, на правову допомогу, вільно обирати і бути обраним до органів державної влади та органів місцевого самоврядування.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання про відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 24 травня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 1 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

Відповідно до статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України» підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення положень

Конституції та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод.

Зі змісту конституційного звернення вбачається, що автор клопотання, обґрунтовуючи свою позицію, стверджує, що Верховна Рада України, прийнявши Постанову «Про надання згоди на призначення Махніцького О. І. виконуючим обов'язки Генерального прокурора України» від 24 лютого 2014 року № 782-VII, вийшла за межі своїх конституційних повноважень та не дотримала вимог пункту 25 частини першої статті 85 Конституції України.

Аналіз конституційного звернення дає підстави для висновку, що Кузьмін Р. Р. фактично порушує питання про визнання Постанови Верховної Ради України «Про надання згоди на призначення Махніцького О. І. виконуючим обов'язки Генерального прокурора України» від 24 лютого 2014 року № 782-VII неконституційною, а це є предметом конституційного подання, а не конституційного звернення. Згідно зі статтею 150 Конституції України громадяни України не є суб'єктами права на конституційне подання з питань конституційності законів та інших правових актів Верховної Ради України.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 1 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — відсутність встановленого Конституцією України, цим законом права на конституційне подання.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Кузьміна Рената Равелійовича щодо офіційного тлумачення положень пункту 25 частини першої статті 85 Конституції України у взаємозв'язку з положеннями частини першої статті 1 Закону України «Про тимчасове виконання обов'язків посадових осіб, яких призначає на посаду за згодою Верховної Ради України Президент України або Верховна Рада України за поданням Президента України» від 10 грудня 1997 року № 709/97-ВР на підставі пункту 1 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — відсутність встановленого Конституцією України, цим законом права на конституційне подання.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
публічного акціонерного товариства «Київметал»
щодо офіційного тлумачення положень абзацу першого
пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288
Податкового кодексу України
у системному зв'язку з положеннями частини першої статті 15
Закону України «Про оренду землі»,
пункту 7 розділу Х «Перехідні положення»
Земельного кодексу України

м. Київ
7 червня 2016 року
№ 38-у/2016

Справа № 2-25/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мойсика Володимира Романовича,
Сергейчука Олега Анатолійовича,
Сліденка Ігоря Дмитровича — доповідача,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням публічного акціонерного товариства «Київметал» щодо офіційного тлумачення положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Податкового кодексу України у системному зв'язку з положеннями частини першої статті 15 Закону України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV (Відомості Верховної Ради України, 1998 р., № 46–47, ст. 280) зі змінами, пункту 7 розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Сліденка І. Д. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення — публічне акціонерне товариство «Київметал» (далі — ПАТ «Київметал») — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Податкового кодексу України (далі — Кодекс) у системному зв'язку з положеннями частини першої статті 15 Закону України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV зі змінами, пункту 7 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України.

Автор клопотання просить дати офіційне тлумачення таких положень:

— абзацу першого пункту 288.1 статті 288 Кодексу стосовно того, «чи може розглядатися як підстава для нарахування плати за користування земельною ділянкою у формі орендної плати будь-який договір тимчасового користування земельною ділянкою, чи саме договір оренди земельної ділянки, оформлений та зареєстрований відповідно до законодавства та який містить усі істотні умови, що є обов'язковими для договору оренди»;

— пункту 288.2 статті 288 Кодексу щодо того, «чи є платником орендної плати будь-який орендний користувач, що користується земельною ділянкою на умовах тимчасового користування, чи землекористувач, яким укладено договір оренди земельної ділянки, оформлений та зареєстрований відповідно до законодавства та який містить усі істотні умови, що є обов'язковими для договору оренди»;

— підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Кодексу стосовно того, «чи поширюються зазначені положення щодо граничного розміру орендної плати за земельну ділянку державної чи комунальної власності на осіб, яким земельна ділянка належить на праві тимчасового користування за договором тимчасового довгострокового користування, укладеного відповідно до раніше діючого законодавства».

На думку суб'єкта права на конституційне звернення, необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень пов'язана з їх неоднозначним застосуванням судами України, що призвело до порушення прав ПАТ «Київметал», «оскільки відбувається їх застосування до правовідносин землекористування, що виникли у Заявника на підставі договору тимчасового довгострокового користування землею, незважаючи на те, що дані норми стосуються правовідносин оренди». Внаслідок цього, як зазначає автор клопотання, порушуються його права, що впливають з договору тимчасового користування земельною ділянкою, а також гарантовані Конституцією України принципи верховенства права і законності.

На підтвердження своєї позиції ПАТ «Київметал» долучив до конституційного звернення копію рішення Київської міської ради «Про внесення змін до договорів оренди земельних ділянок у частині приведення розміру річної орендної плати у відповідність до положень статті 288 Податкового кодексу України» від 28 лютого 2013 року № 89/9146, згідно з яким вирішено внести зміни до договорів оренди земельних ділянок, встановивши річну орендну плату у розмірі 3 відсотків від нормативної грошової оцінки земельних ділянок, а також копії постанов Вищого гос-

подарського суду України від 3 листопада 2015 року, від 9 грудня 2015 року, від 15 грудня 2015 року, рішення господарського суду міста Києва від 25 листопада 2015 року.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання про відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Другою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 31 травня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні має зазначатися обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункт 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Згідно з практикою Конституційного Суду України під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала Конституційного Суду України від 12 травня 2010 року № 31-у/2010).

З аналізу судових рішень та рішення Київської міської ради, копії яких долучено до конституційного звернення, не вбачається неоднозначного застосування положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Кодексу.

У постановах Вищого господарського суду України від 3 листопада 2015 року, від 9 грудня 2015 року, від 15 грудня 2015 року, рішенні господарського суду міста Києва від 25 листопада 2015 року зміни до договору на право тимчасового довгострокового користування земельною ділянкою (договору оренди земельної ділянки) внаслідок прийняття рішення місцевими радами щодо розміру орендної плати за земельну ділянку визнано законними.

Таким чином, у всіх вказаних судових рішеннях зміну розміру орендної плати за користування земельною ділянкою визнано законною. Отже, положення, щодо офіційного тлумачення яких ПАТ «Київметал» звертається до Конституційного Суду України, застосовувалися однаково.

Автор клопотання вказує на неоднозначність застосування оспорюваних положень Кодексу до правовідносин землекористування, що виникли на підставі як договорів оренди, так і договорів тимчасового користування земельною ділянкою.

Зі змісту постанов Вищого господарського суду України від 3 листопада 2015 року та від 15 грудня 2015 року вбачається, що земельні ділянки були надані відповідними місцевими радами в користування землекористувачам на підставі договору оренди земельної ділянки, а зі змісту рішення господарського суду міста Києва від 25 листопада 2015 року та постанови Вищого господарського

суду України від 9 грудня 2015 року випливає, що земельні ділянки були надані Київською міською радою в користування приватним акціонерним товариством на підставі договору на право тимчасового довгострокового користування землею.

Згідно з аналізом конституційного звернення та доданих до нього матеріалів можна стверджувати, що ПАТ «Київметал» не довів неоднозначного застосування судами України, Київською міською радою положень Кодексу, щодо офіційного тлумачення яких він звертається до Конституційного Суду України. Відмінність постанов Вищого господарського суду України від 3 листопада 2015 року та від 15 грудня 2015 року зумовлена не різним застосуванням положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Кодексу, а неоднаковими юридично значимими обставинами. Таким чином, зазначені судові рішення, копії яких додані до конституційного звернення, не підтверджують неоднозначного застосування оспорюваних положень Кодексу.

Наведене дає підстави для висновку, що конституційне звернення не відповідає вимогам пункту 4 частини другої статті 42, статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 цього закону — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням публічного акціонерного товариства «Київметал» щодо офіційного тлумачення положень абзацу першого пункту 288.1, пункту 288.2, підпункту 288.5.1 пункту 288.5 статті 288 Податкового кодексу України у системному зв'язку з положеннями частини першої статті 15 Закону України «Про оренду землі» від 6 жовтня 1998 року № 161-XIV зі змінами, пункту 7 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Драмарецької Валентини Григорівни
щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 1241
Цивільного кодексу України

м. К и ї в
1 липня 2016 року
№ 48-у/2016

Справа № 2-11/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Кривенка Віктора Васильовича — головуєчого,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сергейчука Олега Анатолійовича — доповідача,
Шаптали Наталі Костянтинівни,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 1241 Цивільного кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Сергейчука О. А. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне звернення — Драмарецька В. Г. — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень частини першої статті 1241 Цивільного кодексу України (далі — Кодекс), якими передбачено, що малолітні, неповнолітні, повнолітні непрацездатні діти спадкодавця, непрацездатна вдова (вдівець) та непрацездатні батьки спадкують, незалежно від змісту заповіту, половину частки, яка належала б кожному з них у разі спадкування за законом (обов'язкова частка), в аспекті питання, чи належать особи, які мають право на призначення державного пенсійного забезпечення та

отримання пенсії як державної виплати (пенсіонери, виплата пенсій яким забезпечується за рахунок коштів Державного бюджету України), до непрацездатних осіб, які мають право на обов'язкову частку у спадщині.

Обґрунтовуючи необхідність в офіційному тлумаченні вказаних положень, Драмарецька В. Г. стверджує, що її батько Драмарецький Г. С. у заповіті від 15 липня 2013 року, яким змінив заповіт від 20 вересня 2006 року, зменшив частки: її особисто та її брата Драмарецького О. Г. На час відкриття спадщини останній отримував пенсію за вислугу років відповідно до Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб», а отже, на думку Драмарецької В. Г., мав право на обов'язкову частку у спадковому майні відповідно до статті 1241 Кодексу. Драмарецька В. Г. вважає, що частка її брата, зазначена у заповіті, менша, ніж обов'язкова частка, і тому заповіт підлягає визнанню недійсним, і в зв'язку з цим вона звернулася з відповідним позовом до Білоцерківського міськрайонного суду Київської області.

Суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що суди загальної юрисдикції у справах однієї категорії за однакових юридично значимих обставин при вирішенні питання про право на обов'язкову частку у спадковому майні осіб, які отримують пенсію, неоднозначно застосовують положення частини першої статті 1241 Кодексу. На його думку, в одних випадках суди загальної юрисдикції, посилаючись на статтю 1 Закону України «Про загальнообов'язкове державне пенсійне страхування», вказують, що непрацездатними громадянами, які мають право на обов'язкову частку у спадщині, є лише особи, які досягли встановленого законом пенсійного віку або визнані інвалідами, у тому числі діти-інваліди, а також особи, які мають право на пенсію у зв'язку з втратою годувальника відповідно до цього закону, а в інших зазначають, що до таких осіб слід відносити і пенсіонерів, які отримують пенсію за віком на пільгових умовах або за вислугою років і не досягли пенсійного віку, встановленого законом.

На думку автора клопотання, неоднозначне застосування положень частини першої статті 1241 Кодексу судами загальної юрисдикції порушує його конституційне право на набуття права приватної власності в порядку, визначеному законом (стаття 41 Конституції України).

На підтвердження своєї позиції Драмарецька В. Г. посилається на ухвалу Білоцерківського міськрайонного суду Київської області від 18 лютого 2015 року про відкриття провадження у справі за її позовом щодо визнання недійсними заповіту та свідоцтва про право на спадщину, а також рішення судів загальної юрисдикції у справах, в яких сторонами були інші особи. Копії цих рішень долучені до конституційного звернення.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання щодо відкриття конституційного провадження у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 21 березня 2015 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі, виходить з такого.

Згідно з Законом України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначається обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункт 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення

Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Під неоднозначним застосуванням положень Конституції України або законів України слід розуміти різне застосування одних і тих же норм цих правових актів судами України, іншими органами державної влади за однакових юридично значимих обставин (Ухвала Конституційного Суду України від 12 травня 2010 року № 31-у/2010).

Аналіз конституційного звернення та доданих до нього судових рішень дає підстави для висновку, що суб'єкт права на конституційне звернення не довів неоднозначного застосування судами України положень частини першої статті 1241 Кодексу, оскільки судові рішення були прийняті за різних юридично значимих обставин.

Так, у справі, в якій стороною була Драмарецька В. Г., порушувалося питання про визнання недійсними заповіту та свідоцтва про право на спадщину, питання ж щодо віднесення її брата до «повнолітніх непрацездатних дітей спадкодавця» не розглядалося. В інших справах предметом розгляду було визнання права власності на обов'язкову частку у спадковому майні.

Таким чином, конституційне звернення не відповідає вимогам статей 42, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Драмарецької Валентини Григорівни щодо офіційного тлумачення положень частини першої статті 1241 Цивільного кодексу України на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням Верховного Суду України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення»
Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів
України щодо пенсійного забезпечення»,
пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення»
Закону України «Про внесення змін
до деяких законодавчих актів України»

м. Київ
4 липня 2016 року
№ 50-у/2016

Справа № 2-33/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича — доповідача,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання щодо відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 року № 213-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 22, ст. 145), пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24 грудня 2015 року № 911-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 5, ст. 50).

Заслухавши суддю-доповідача та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Верховний Суд України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), частину п'яту статті 43, частину першу статті 54 Закону України «Про пенсійне забезпечення осіб, звільнених з військової служби, та деяких інших осіб» від 9 квітня 1992 року № 2262-XII зі змінами (далі — Закон № 2262) «у взаємозв'язку» з пунктом 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 року № 213-VIII (далі — Закон № 213), пунктом 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24 грудня 2015 року № 911-VIII (далі — Закон № 911).

Відповідно до підпункту 3 пункту 1 розділу I Закону України «Про внесення змін до деяких законів України щодо соціального захисту резервістів, які постраждали внаслідок участі в антитерористичній операції, та членів їх сімей» від 12 квітня 2016 року № 1080-VIII (далі — Закон № 1080) статтю 43 Закону № 2262 після частини третьої доповнено двома новими частинами, у зв'язку з чим частина п'ята стала частиною сьомою вказаної статті. Тобто змінилося лише структурне розташування цієї частини, а не зміст, що не перешкоджає проведенню її перевірки на відповідність Конституції України (конституційність). Крім того, у конституційному поданні фактично порушується питання щодо конституційності тільки другого речення частини сьомої статті 43 Закону № 2262.

Таким чином, предметом розгляду Конституційного Суду України є друге речення частини сьомої статті 43, частина перша статті 54 Закону № 2262, пункт 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213, пункт 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 911.

Згідно з другим реченням частини сьомої статті 43 Закону № 2262 «Тимчасово, у період з 1 січня 2016 року по 31 грудня 2016 року, максимальний розмір пенсії (з урахуванням надбавок, підвищень, додаткової пенсії, цільової грошової допомоги, пенсії за особливі заслуги перед Україною, індексації та інших доплат до пенсії, встановлених законодавством, крім доплати до надбавок окремим категоріям осіб, які мають особливі заслуги перед Батьківщиною) не може перевищувати 10 740 гривень».

Відповідно до частини першої статті 54 Закону № 2262 «Тимчасово, у період з 1 січня 2016 року по 31 грудня 2016 року, особам (крім інвалідів I та II груп, інвалідів війни III групи, ветеранів військової служби та учасників бойових дій, осіб, на яких поширюється дія пункту 1 статті 10 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»), які працюють на посадах та на умовах, передбачених законами України «Про державну службу», «Про прокуратуру», «Про судоустрій і статус суддів», призначені пенсії / щомісячне довічне грошове утримання не виплачуються. Після звільнення з роботи виплата пенсії відповідно до цього Закону поновлюється».

Згідно з пунктом 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213 «Порядок виплати пенсії (щомісячного довічного грошового утримання) працюючим пенсіонерам, встановлений цим Законом, поширюється на пенсіонерів (отримувачів щомісячного довічного грошового утримання) незалежно від часу призначення пенсії».

Як зазначено в пункті 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 911, «Дія положень цього Закону щодо визначення максимального розміру пенсії застосовується до пенсій, які призначаються починаючи з 1 січня 2016 року».

Обґрунтовуючи невідповідність другого речення частини сьомої статті 43, частини першої статті 54 Закону № 2262 частині першій статті 8, частині п'ятій статті 17, частинам другій, третій статті 22, частині першій статті 46, частині першій статті 58, статті 64 Конституції України, суб'єкт права на конституційне подання, навівши (зіставивши) зміст попередньої та чинної редакцій статей 43, 54 Закону № 2262, дійшов висновку, що ними звужено зміст та обсяг існуючих прав і свобод військовослужбовців та позбавлено їх права на соціальний захист (включаючи право на отримання пенсії) шляхом запровадження законодавцем правового регулювання, за якого особа, реалізуючи одне конституційне право, позбавляється можливості реалізовувати інше право (гарантію). На підтвердження недопустимості звуження змісту та обсягу існуючих прав і свобод автор клопотання також навів ряд правових позицій Конституційного Суду України, які стосуються суті частини третьої статті 22 Основного Закону України і таких складових принципів верховенства права, як правова визначеність та стабільність правового регулювання (рішення від 22 вересня 2005 року № 5-рп/2005, від 14 червня 2007 року № 3-рп/2007, від 28 квітня 2009 року № 9-рп/2009, від 29 червня 2010 року № 17-рп/2010), а також рішення Європейського суду з прав людини, у яких акцентовано увагу на необхідності дотримання державою принципу «правомірних або законних очікувань».

Як на правову аргументацію невідповідності пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213, пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 911 частині першій статті 24, частині першій статті 58 Основного Закону України Верховний Суд України посилається на рішення Конституційного Суду України від 13 травня 1997 року № 1-зп, від 19 квітня 2000 року № 6-рп/2000 щодо сутності принципу незворотності дії в часі законів та інших нормативно-правових актів, стверджуючи, що вказані положення Закону № 213, Закону № 911 призвели до «порушення конституційного принципу рівності всіх перед законом» та установлюють «менш сприятливі умови соціального захисту військовослужбовцям, які набудуть права на пенсію в період введення в дію нового правового регулювання». На підтвердження своєї позиції автор клопотання додатково наводить Загальну декларацію прав людини 1948 року (статті 1, 2, 7), Конвенцію про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (стаття 14), Протокол № 12 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року (стаття 1), Міжнародний пакт про громадянські і політичні права 1966 року (статті 14, 26).

2. Третя колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 16 червня 2016 року відкрила конституційне провадження у справі щодо відповідності Конституції України (конституційності) другого речення частини сьомої стат-

ті 43, частини першої статті 54 Закону № 2262, а в частині перевірки на відповідність Конституції України (конституційність) пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213, пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 911 відмовила у відкритті конституційного провадження у справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

3. Конституційний Суд України, розглядаючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі, виходить з такого.

Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта (його окремих положень) (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71).

Отже, суб'єкт права на конституційне подання, наголошуючи на невідповідності оспорюваного правового акта (його окремих положень) Основному Закону України, повинен навести аргументи щодо такої невідповідності виходячи з аналізу конституційних положень, на які він посилається (Ухвала Конституційного Суду України від 6 квітня 2016 року № 20-у/2016).

Зі змісту конституційного подання вбачається, що Верховний Суд України, обґрунтовуючи твердження щодо неконституційності пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону № 213, пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону № 911, обмежився цитуванням положень частини першої статті 24, частини першої статті 58 Конституції України, міжнародних актів про права людини та правових позицій Конституційного Суду України.

Однак цитування приписів Основного Закону України, правових позицій Конституційного Суду України та оспорюваних положень законів України не є правовим обґрунтуванням неконституційності останніх відповідно до пункту 4 частини другої статті 39, частини першої статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» (ухвали Конституційного Суду України від 27 березня 2013 року № 10-у/2013, від 21 травня 2015 року № 21-у/2015).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 39, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пункту 2 розділу III «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо пенсійного забезпечення» від 2 березня 2015 року № 213-VIII, пункту 2 розділу II «Прикінцеві положення» Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України» від 24 грудня 2015 року № 911-VIII на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Ваца Олексія Івановича
щодо офіційного тлумачення положень статті 10,
частини другої статті 35 Закону України «Про місцеві вибори»
у взаємозв'язку з положеннями статті 38 Конституції України,
статті 10 Закону України
«Про вибори народних депутатів України»,
частини першої статті 10
Закону України «Про вибори Президента України»

м. Київ
13 липня 2016 року
№ 53-у/2016

Справа № 2-34/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича — доповідача,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ваца Олексія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 10, частини другої статті 35 Закону України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., № 37–38, ст. 366) зі змінами у взаємозв'язку з положеннями статті 38 Конституції України, статті 10 Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-VI (Відомості Верховної Ради

України, 2012 р., № 10–11, ст. 73) зі змінами, частини першої статті 10 Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474-XIV (Відомості Верховної Ради України, 1999 р., № 14, ст. 81) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Литвинова О. М. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Вац О. І. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень статті 10, частини другої статті 35 Закону України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII зі змінами (далі — Закон № 595) у взаємозв'язку з положеннями статті 38 Конституції України, статті 10 Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-VI зі змінами (далі — Закон № 4061), частини першої статті 10 Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474-XIV зі змінами (далі — Закон № 474).

Згідно зі статтею 10 Закону № 595 право висування кандидатів належить громадянам України, які мають право голосу (перше речення); це право реалізується громадянами України відповідно через республіканські в Автономній Республіці Крим, обласні, районні, міські, районні у містах організації політичних партій або шляхом самовисування відповідно до цього закону (друге речення).

За частиною другою статті 35 Закону № 595 право висування кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, обласної, районної, міської, в тому числі міст Києва та Севастополя, районної у місті ради реалізується виборцями у відповідних багатомандатних виборчих округах через місцеві організації партій у порядку, передбаченому цим законом (абзац перший); право висування кандидатів у депутати сільських, селищних рад реалізується виборцями в одномандатних виборчих округах через місцеві організації партій або шляхом самовисування у порядку, передбаченому цим законом (абзац другий); право висування кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови, старости реалізується виборцями у відповідних єдиних одномандатних виборчих округах через місцеві організації партій або шляхом самовисування у порядку, передбаченому цим законом (абзац третій).

Необхідність в офіційному тлумаченні наведених положень Закону № 595 суб'єкт права на конституційне звернення обґрунтовує наявністю неоднозначного, як він вважає, застосування положень статті 38 Конституції України парламентом, який у Законі № 4061 та Законі № 474 передбачив «конституційне право громадян обирати шляхом самовисування своєї кандидатури», а в Законі № 595 зазначив, що «це право в частині можливості самовисування кандидатів в депутати обласних та міських рад скасовано».

Автор клопотання стверджує, що внаслідок такої діяльності Верховної Ради України було порушено його право вільно обирати і бути обраним до органів місцевого самоврядування, яке гарантується статтею 38 Основного Закону України.

Вац О. І. також звертається з клопотанням розглянути питання щодо конституційності Закону № 595 відповідно до частини другої статті 95 Закону України «Про Конституційний Суд України», «враховуючи, що при тлумаченні положень ста-

тей 10, 35 Закону України «Про місцеві вибори» буде встановлена очевидна наявність ознак невідповідності цього Закону Конституції України».

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 5 липня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі, виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або Закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункти 3, 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

З огляду на це суб'єкт права на конституційне звернення повинен зазначити конкретні положення Конституції України або законів України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, вказавши, що в них є незрозумілим і потребує роз'яснення, та обґрунтувати необхідність в офіційній інтерпретації таких положень, навівши факти їх неоднозначного застосування судами України, іншими органами державної влади.

Аналіз конституційного звернення дає підстави для висновку, що автор клопотання не вказав, які саме положення статті 10, частини другої статті 35 Закону № 595 має витлумачити Конституційний Суд України та що саме в них є незрозумілим і потребує роз'яснення.

Крім того, Вац О. І. не навів фактів неоднозначного застосування названих положень Закону № 595 судами України, іншими органами державної влади. Разом з тим він стверджує про неоднозначне застосування парламентом положень статті 38 Конституції України у зв'язку із прийняттям ним Закону № 595, Закону № 4061, Закону № 474. Однак згідно з практикою Конституційного Суду України, ухвалюючи закони, Верховна Рада України здійснює не правозастосовну, а законотворчу діяльність, яку не можна розглядати як неоднозначне застосування положень Конституції України або законів України (ухвали від 14 грудня 2006 року № 24-у/2006, від 20 липня 2010 року № 41-уп/2010).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення не дотримав вимог пунктів 3, 4 частини другої статті 42, статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 2 статті 45 цього закону.

2.2. З аналізу конституційного звернення також вбачається, що автор клопотання фактично порушує питання щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону № 595.

Однак згідно зі статтею 150 Основного Закону України питання про відповідність Конституції України (конституційність) законів України розглядаються Конституційним Судом України за зверненнями Президента України, не менш як сорока п'яти народних депутатів України, Верховного Суду України, Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Верховної Ради Автономної Республіки Крим, тобто вичерпно визначено всіх суб'єктів права на конституційне подання з цих питань, до яких фізичні особи не належать.

Отже, Вац О. І. не є суб'єктом права на конституційне подання щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень Закону № 595, що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі в цій частині згідно з пунктом 1 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Ваца Олексія Івановича щодо офіційного тлумачення положень статті 10, частини другої статті 35 Закону України «Про місцеві вибори» від 14 липня 2015 року № 595-VIII зі змінами у взаємозв'язку з положеннями статті 38 Конституції України, статті 10 Закону України «Про вибори народних депутатів України» від 17 листопада 2011 року № 4061-VI зі змінами, частини першої статті 10 Закону України «Про вибори Президента України» від 5 березня 1999 року № 474-XIV зі змінами на підставі пунктів 1, 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — відсутність встановленого Конституцією України права на конституційне подання; невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
громадянина Карася Валерія Володимировича
щодо офіційного тлумачення окремих положень
частини другої статті 4 Закону України
«Про застосування амністії в Україні»,
пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році»

м. Київ
13 липня 2016 року
№ 55-у/2016

Справа № 2-28/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича — доповідача,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Карася Валерія Володимировича щодо офіційного тлумачення окремих положень частини другої статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року № 392/96-ВР (Відомості Верховної Ради України, 1996 р., № 48, ст. 263) зі змінами, пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року № 1185-VII (Відомості Верховної Ради України, 2014 р., № 23, ст. 868) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Мойсика В. Р. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Громадянин Карась В. В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень:

— частини другої статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року № 392/96-ВР зі змінами щодо незастосування амністії до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть;

— пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року № 1185-VII зі змінами щодо незастосування амністії до осіб, зазначених у статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року № 392/96-ВР зі змінами, а також до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга і третя статті 146 Кримінального кодексу України 2001 року (далі — Кодекс); частина друга статті 123 Кримінального кодексу України 1960 року (далі — Кодекс 1960 р.).

Крім того, суб'єкт права на конституційне звернення порушує перед Конституційним Судом України питання, «чи має застосовуватися амністія до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі, або викрадення людини (частина 2 статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.), якщо при цьому не сталося заподіяння смерті або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнуло за собою смерть людини».

Необхідність в офіційному тлумаченні наведених положень Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року № 1185-VII зі змінами (далі — Закон № 1185) автор клопотання обґрунтовує неоднозначним, на його думку, їх застосуванням судами України щодо осіб, засуджених за злочин, передбачений частиною другою статті 146 Кодексу, що призвело до порушення його конституційних прав.

Карась В. В. зазначає, що Червонозаводський районний суд міста Харкова ухвалою від 3 вересня 2015 року на підставі статті 2 Закону № 1185 звільнив його від подальшого відбування покарання, призначеного вироком Дзержинського районного суду міста Харкова. Однак цю ухвалу було скасовано ухвалою колегії суддів судової палати з розгляду кримінальних справ апеляційного суду Харківської області від 15 жовтня 2015 року, зокрема, на підставі положень статті 8 Закону № 1185, якими встановлено, що амністія не застосовується до осіб, засуджених за частинами другою та третьою статті 146 Кодексу.

Автор клопотання стверджує, що в одних рішеннях суди України задовольняли клопотання про застосування амністії до осіб, засуджених за вказаний злочин, а в інших — ні.

До конституційного звернення долучено копії ухвал Жовтневого районного суду міста Харкова від 1 серпня 2014 року, Червонозаводського районного суду міста Харкова від 3 грудня 2014 року, Шосткинського міськрайонного суду Сумської області від 19 січня 2015 року, Шевченківського районного суду міста Києва від 7 серпня 2015 року, Дніпровського районного суду міста Києва від 22 вересня 2015 року, якими задоволено клопотання про застосування амністії до

осіб, засуджених за злочин, передбачений частиною другою статті 146 Кодексу, а також копії ухвал Ковпаківського районного суду міста Сум від 17 червня 2014 року, Хмельницького міськрайонного суду Хмельницької області від 24 червня 2014 року, Ізяславського районного суду Хмельницької області від 15 липня 2014 року, Богунського районного суду міста Житомира від 4 вересня 2015 року, якими відмовлено у задоволенні таких клопотань.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Другою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 8 червня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. При прийнятті Закону № 1185 у частині другій статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року № 392/96-ВР зі змінами (далі — Закон № 392) було встановлено, що амністія не застосовується до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, тобто до осіб, засуджених за частинами першою, другою, третьою статті 146 Кодексу, частинами першою, другою статті 123 Кодексу 1960 р.

У пункті «є» статті 8 Закону № 1185 в редакції від 8 квітня 2014 року зазначалося, що амністія не застосовується до осіб, засуджених, зокрема, за незаконне позбавлення волі або викрадення людини (частини друга та третя статті 146 Кодексу; частина друга статті 123 Кодексу 1960 р.), тобто законодавець звузив коло осіб, до яких не застосовується амністія, до тих, які були засуджені за частинами другою та третьою статті 146 Кодексу, частиною другою статті 123 Кодексу 1960 р.

Законом України «Про внесення змін до деяких законів України щодо застосування амністії в Україні» від 6 травня 2014 року № 1246-VII були внесені зміни, зокрема:

— до Закону № 392 — за якими амністія не застосовується тільки до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть;

— до Закону № 1185 — за якими амністія не застосовується до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга, третя статті 146 Кодексу; частина друга статті 123 Кодексу 1960 р.).

Аналіз цих змін дає підстави для висновку, що законодавець, вказавши про незастосування амністії до осіб, засуджених за частинами другою, третьою статті 146 Кодексу та частиною другою статті 123 Кодексу 1960 р., не навів тексту частини другої статті 146 Кодексу та частини другої статті 123 Кодексу 1960 р. і не зазначив, що амністія не застосовується до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, вчинене щодо малолітнього або з корисливих мотивів, щодо двох чи більше осіб або за попередньою змовою групою осіб, або способом, небезпечним для життя чи здоров'я потерпілого, або

таке, що супроводжувалося заподіянням йому фізичних страждань, або із застосуванням зброї, або здійснюване протягом тривалого часу. Крім того, формулювання змісту пункту «є» статті 8 Закону № 1185 (у редакції Закону України від 6 травня 2014 року № 1246-VII) відмінне від диспозиції частини третьої статті 146 Кодексу, в якій передбачено відповідальність за діяння щодо незаконного позбавлення волі або викрадення людини, вчинені організованою групою, або такі, що спричинили тяжкі наслідки, а не «за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті людині, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть (частини друга і третя статті 146 КК України 2001 р.; частина друга статті 123 КК України 1960 р.)».

2.2. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні має зазначатися обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункт 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Зі змісту конституційного звернення вбачається, що Карась В. В., порушуючи питання про офіційне тлумачення положень частини другої статті 4 Закону № 392 щодо незастосування амністії до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини, якщо при цьому сталося заподіяння смерті, або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнули за собою смерть, не конкретизував, що саме в них є незрозумілим і потребує офіційного тлумачення.

Конституційний Суд України вважає, що невизначеність предмета тлумачення унеможливує здійснення офіційної інтерпретації положень Конституції України та законів України, на чому неодноразово наголошував в ухвалах від 26 жовтня 2011 року № 53-у/2011, від 24 вересня 2013 року № 40-у/2013, від 14 жовтня 2014 року № 88-у/2014.

Таким чином, конституційне звернення не відповідає вимогам пункту 4 частини другої статті 42, статті 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України та цим законом.

3. У Конституції України визначено вичерпний перелік питань, підвідомчих Конституційному Суду України, зокрема офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

Зі змісту конституційного звернення вбачається, що Карась В. В., звернувшись до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень пункту «є» статті 8 Закону № 1185 та порушивши питання, «чи має застосовуватися амністія до осіб, засуджених за незаконне позбавлення волі або викрадення людини (частина 2 статті 146 КК України 2001 р.; частина друга стат-

ті 123 КК України 1960 р.), якщо при цьому не сталося заподіяння смерті або нанесення тяжких тілесних ушкоджень, що потягнуло за собою смерть людини», фактично намагається отримати консультацію щодо правозастосування вказаних положень та щодо можливості застосування амністії до нього.

Конституційний Суд України наголошував, що надання консультацій чи роз'яснень з приводу правозастосування не належить до його повноважень (Ухвала від 1 червня 2016 року № 36-у/2016).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Карася Валерія Володимировича щодо офіційного тлумачення окремих положень частини другої статті 4 Закону України «Про застосування амністії в Україні» від 1 жовтня 1996 року № 392/96–ВР зі змінами, пункту «є» статті 8 Закону України «Про амністію у 2014 році» від 8 квітня 2014 року № 1185-VII зі змінами на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України та цим законом; непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням Верховного Суду України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
частини десятої статті 214 Регламенту Верховної Ради України,
затвердженого Законом України
«Про Регламент Верховної Ради України»,
частини другої статті 81 Закону України
«Про судоустрій і статус суддів»

м. Київ
13 липня 2016 року
№ 56-у/2016

Справа № 2-15/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича — доповідача,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини десятої статті 214 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 14–17, ст. 133) з наступними змінами, частини другої статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI (Відомості Верховної Ради України, 2010 р., №№ 41–45, ст. 529) з наступними змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

У С Т А Н О В И В:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — Верховний Суд України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), частину десяту статті 214 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI з наступними змінами (далі — Регламент), частину другу статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI з наступними змінами (далі — Закон).

Відповідно до частини десятої статті 214 Регламенту в разі, якщо кандидата на посаду судді безстроково не обрано, Вищою радою юстиції вноситься подання про звільнення цього кандидата на посаду судді безстроково з посади судді. Згідно з частиною другою статті 81 Закону в разі, якщо кандидата на посаду судді безстроково не обрано, Вищою радою юстиції вноситься подання про звільнення цього кандидата з посади судді у зв'язку із закінченням строку, на який його призначено.

У конституційному поданні стверджується, що вказані положення Регламенту і Закону не відповідають частинам першій, другій, шостій статті 43, частині першій статті 85, частинам першій, другій, четвертій, п'ятій статті 126 Конституції України.

Автор клопотання вважає, що законодавче закріплення обов'язку Вищої ради юстиції внести подання про звільнення з посади судді кандидата на посаду судді безстроково у зв'язку із закінченням строку, на який його призначено, у разі його необрання Верховною Радою України змушує Президента України звільнити цього суддю з посади з підстав, не передбачених Конституцією України і Законом, що за своєю суттю є незаконним звільненням.

На думку Верховного Суду України, приймаючи рішення про обрання кандидата на посаду судді безстроково, Верховна Рада України фактично вирішує питання про подальшу кар'єру судді, не досліджуючи і не враховуючи висновків Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо його діяльності, які є визначальними, а наявність рекомендації Вищої кваліфікаційної комісії суддів України є підставою для прийняття парламентом відповідного рішення. Як зазначає суб'єкт права на конституційне подання, у такий спосіб Верховна Рада України відходить від своєї «церемоніальної» ролі в зазначеній процедурі та, по суті, перебирає на себе повноваження визначати, чи буде продовжена суддівська кар'єра конкретного судді. Крім того, Верховний Суд України вважає, що в такому разі звільнення судді з посади у зв'язку із закінченням строку, на який його призначено, відбувається без додержання принципу незалежності суддів, що звужує гарантії їх недоторканості і розширює можливості політичного впливу на них. Автор клопотання наголошує, що це є прямим порушенням міжнародних стандартів судочинства і забезпечення незалежності суддів при здійсненні ними своїх повноважень.

Обґрунтовуючи такі твердження, Верховний Суд України посилається на правові позиції Конституційного Суду України, викладені у рішеннях від 7 квітня 2004 року № 9-рп/2004, від 7 липня 2004 року № 14-рп/2004, від 1 грудня 2004 року № 19-рп/2004, від 11 жовтня 2005 року № 8-рп/2005, від 16 жовтня

2007 року № 8-рп/2007, від 29 січня 2008 року № 2-рп/2008, від 15 вересня 2009 року № 21-рп/2009, ряд законів України та міжнародно-правових актів, а також на висновки Європейської Комісії «За демократію через право» (Венеціанської Комісії).

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 5 квітня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, у якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71). Отже, суб'єкт права на конституційне подання, стверджуючи про невідповідність оспорюваного акта (його окремих положень) Основному Закону України, повинен навести правові аргументи щодо такої невідповідності (Ухвала Конституційного Суду України від 8 липня 2015 року № 29-у/2015).

Аналіз конституційного подання дає підстави для висновку, що Верховний Суд України не навів правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності частини десятої статті 214 Регламенту, частини другої статті 81 Закону.

Наголошуючи на тому, що вказані положення Регламенту і Закону порушують гарантоване Конституцією України право особи на вибір професії, а закріплені в них повноваження Верховної Ради України виходять за межі конституційних і не відповідають принципу незалежності й недоторканності суддів (статті 43, 85 і 126 Конституції України), суб'єкт права на конституційне подання наводить положення Конституції та законів України, посилається на правові позиції Конституційного Суду України, викладені у його рішеннях, і цитує окремі положення висновків Венеціанської Комісії.

Конституційний Суд України зазначає, що наведення лише змісту положень законів, цитування деяких приписів Конституції України, практики Конституційного Суду України без наведення аргументів щодо невідповідності Основному Закону України положень частини десятої статті 214 Регламенту, частини другої статті 81 Закону не є правовим обґрунтуванням їх неконституційності у розумінні пункту 4 частини другої статті 39, частини першої статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України» (ухвали Конституційного Суду України від 27 грудня 2011 року № 66-у/2011, від 27 березня 2013 року № 10-у/2013, від 8 липня 2015 року № 29-у/2015).

2.2. Конституційний Суд України вважає, що твердження суб'єкта права на конституційне подання про те, що Верховна Рада України, приймаючи рішення

про обрання кандидата на посаду судді безстроково, фактично вирішує питання про подальшу кар'єру судді, не досліджуючи і не враховуючи висновків Вищої кваліфікаційної комісії суддів України щодо його діяльності, не можна вважати правовим обґрунтуванням, оскільки такі твердження не пов'язані зі змістом положень частини десятої статті 214 Регламенту, частини другої статті 81 Закону, які оспоруються Верховним Судом України.

Конституційне подання містить не правові аргументи на підтвердження формального характеру повноваження парламенту обирати суддів безстроково, а оціночні судження Верховного Суду України про місце і роль Верховної Ради України в цьому процесі.

Автор клопотання також не навів правових аргументів на підтвердження того, що оспорюваними законодавчими положеннями запроваджується нова підстава для звільнення з посади судді, призначеного на посаду вперше, а саме факт негативного голосування парламенту з питання обрання судді безстроково.

Таким чином, конституційне подання не містить правового обґрунтування тверджень щодо неконституційності частини десятої статті 214 Регламенту, частини другої статті 81 Закону, тому не відповідає вимогам пункту 4 частини другої статті 39, частини першої статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України». Отже, є підстави для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 39, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) частини десятої статті 214 Регламенту Верховної Ради України, затвердженого Законом України «Про Регламент Верховної Ради України» від 10 лютого 2010 року № 1861-VI з наступними змінами, частини другої статті 81 Закону України «Про судоустрій і статус суддів» від 7 липня 2010 року № 2453-VI з наступними змінами на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Чернова Станіслава Вікторовича
щодо офіційного тлумачення положення першого речення
частини першої статті 214
Кримінального процесуального кодексу України

м. Київ
20 вересня 2016 року
№ 59-у/2016

Справа № 2-35/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Кривенка Віктора Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича — доповідача,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Чернова Станіслава Вікторовича щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України.

Заслухавши суддю-доповідача Мельника М. І. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Чернов С. В. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України (далі — Кодекс), відповідно до якого «слідчий, прокурор невідкладно, але не пізніше 24 годин після подання заяви, повідомлення про вчинене кримінальне правопорушення або

після самотійного виявлення ним з будь-якого джерела обставин, що можуть свідчити про вчинення кримінального правопорушення, зобов'язаний внести відповідні відомості до Єдиного реєстру досудових розслідувань та розпочати розслідування».

Необхідність в офіційному тлумаченні положення першого речення частини першої статті 214 Кодексу Чернов С. В. обґрунтовує неоднозначним, на його думку, застосуванням цієї норми прокурорами та судами загальної юрисдикції при розгляді скарг на бездіяльність прокурора. Як стверджує автор клопотання, така неоднозначність неодноразово призводила до порушення його конституційних прав і свобод, передбачених статтями 22, 24, 68 Конституції України.

Для обґрунтування своєї позиції суб'єкт права на конституційне звернення посилається на ухвали Червонозаводського районного суду міста Харкова від 1 квітня та від 5 травня 2015 року, Печерського районного суду міста Києва від 6 квітня 2015 року, Зарічного районного суду міста Сум від 25 березня, від 2 червня та від 9 вересня 2015 року у справах за його скаргами на бездіяльність прокурора, слідчого, що полягає у невнесенні відомостей про кримінальне правопорушення до Єдиного реєстру досудових розслідувань (далі — Реєстр). Копії цих судових рішень долучені до конституційного звернення.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 6 вересня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до Закону України «Про Конституційний Суд України» у конституційному зверненні зазначаються статті (окремі положення) Конституції України або закону України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, та обґрунтування необхідності в офіційному тлумаченні положень Конституції України або законів України (пункти 3, 4 частини другої статті 42); підставою для конституційного звернення щодо офіційного тлумачення Конституції України та законів України є наявність неоднозначного застосування положень Конституції України або законів України судами України, іншими органами державної влади, якщо суб'єкт права на конституційне звернення вважає, що це може призвести або призвело до порушення його конституційних прав і свобод (стаття 94).

Таким чином, суб'єкт права на конституційне звернення повинен зазначити конкретні положення Конституції або законів України, тлумачення яких має бути дано Конституційним Судом України, вказавши, що в них є незрозумілим та потребує роз'яснення, та обґрунтувати необхідність в офіційному тлумаченні цих положень, навівши факти їх неоднозначного застосування судами України, іншими органами державної влади.

З аналізу конституційного звернення вбачається, що автор клопотання, порушуючи питання щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кодексу, не вказав, що саме у ньому є незрозумілим та потребує роз'яснення.

За правовою позицією Конституційного Суду України невизначеність предмета тлумачення унеможливорює здійснення офіційної інтерпретації положень Конституції України та законів України (ухвали від 26 жовтня 2011 року № 53-у/2011, від 24 вересня 2013 року № 40-у/2013, від 14 жовтня 2014 року № 88-у/2014, від 5 жовтня 2015 року № 45-у/2015).

Крім того, долучені до конституційного звернення копії листів-відповідей Державної судової адміністрації України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Конституційного Суду України мають інформаційно-роз'яснювальний характер і не є правозастосовними актами. Конституційний Суд України неодноразово вказував на те, що інформаційні листи не можна розглядати як такі, що підтверджують неоднозначність застосування положень Конституції України та законів України (ухвали від 13 жовтня 2005 року № 36-у/2005, від 12 січня 2011 року № 1-у/2011, від 28 травня 2014 року № 63-у/2014, від 12 лютого 2015 року № 3-у/2015).

Таким чином, конституційне звернення не відповідає вимогам статей 42, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», що є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.2. В Основному Законі України визначено вичерпний перелік питань, підвідомчих Конституційному Суду України, зокрема офіційне тлумачення Конституції України та законів України (статті 147, 150).

Зі змісту конституційного звернення вбачається, що автор клопотання висловлює незгоду з судовими рішеннями, ухваленими у справах, в яких він був стороною. Зокрема, Чернов С. В. вважає, що слідчі судді навмисно в судових рішеннях посилаються на обставини, які не були встановлені досудовим розслідуванням: недостатність доказів, недостатність об'єктивних підстав або даних, незгода з якимось вироком, відсутність права втручатися у здійснення правосуддя або замінювати повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України. На думку автора клопотання, наслідком неоднозначного застосування положень частини першої статті 214 Кодексу є звільнення суддів та прокурорів від кримінальної відповідальності. Він зазначає, що така судова практика є незаконною та перешкоджає громадянам здійснювати свої права стосовно захисту від кримінальних правопорушень у межах досудового розслідування, а тому просить Конституційний Суд України дати офіційне тлумачення вказаної норми. Проте перевірка судових рішень щодо їх законності не є компетенцією Конституційного Суду України (стаття 14 Закону України «Про Конституційний Суд України»).

Крім того, суб'єкт права на конституційне звернення фактично намагається отримати не офіційне тлумачення, а консультацію щодо практичного застосування судами України положення частини першої статті 214 Кодексу у процесі здійснення судочинства. Конституційний Суд України виходить з того, що надання консультацій чи роз'яснень щодо застосування правових норм, у тому числі судами загальної юрисдикції, не можна ототожнювати з офіційним тлумаченням законів України, і це не належить до повноважень Конституційного Суду України (ухва-

ли Конституційного Суду України від 31 березня 2010 року № 15-у/2010, від 19 вересня 2013 року № 38-у/2013, від 4 лютого 2014 року № 16-у/2014).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі за пунктом 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150, 153 Конституції України, статтями 42, 45, 50, 94 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Чернова Станіслава Вікторовича щодо офіційного тлумачення положення першого речення частини першої статті 214 Кримінального процесуального кодексу України на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного звернення вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; непідвідомчість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному зверненні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)

Постанови Верховної Ради України
«Про перейменування міста Дніпропетровськ
Дніпропетровської області»

м. К и ї в
12 жовтня 2016 року
№ 66-у/2016

Справа № 2-41/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Кривенка Віктора Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шаптали Наталі Костянтинівни — доповідача,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про перейменування міста Дніпропетровськ Дніпропетровської області» від 19 травня 2016 року № 1375–VIII (Відомості Верховної Ради України, 2016 р., № 24, ст. 495).

Заслухавши суддю-доповідача Шапталу Н. К. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Суб'єкт права на конституційне подання — 48 народних депутатів України — звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такою, що не

відповідає Конституції України (є неконституційною), Постанову Верховної Ради України «Про перейменування міста Дніпропетровськ Дніпропетровської області» від 19 травня 2016 року № 1375-VIII (далі — Постанова).

Автори клопотання вважають, що під час розгляду та ухвалення Постанови були порушені положення статей 5, 6, 8, 11, 19, 38, 83, 84, 133 Конституції України.

Народні депутати України стверджують, що порушення конституційної процедури розгляду та ухвалення Постанови полягало в недотриманні Верховною Радою України положень законів України «Про Регламент Верховної Ради України», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» і «Про географічні назви» в частинах, що регламентують строки та порядок розгляду і вирішення питань про перейменування назв об'єктів.

Крім того, суб'єкт права на конституційне подання вказує на порушення конституційної вимоги щодо особистого голосування народних депутатів України на засіданні Верховної Ради України, на підтвердження чого до матеріалів справи долучено результати письмової реєстрації та поіменного голосування народних депутатів України за проект Постанови, відповідно до яких двоє незареєстрованих народних депутатів України проголосували за прийняття Постанови.

Стверджуючи про неконституційність Постанови, автори клопотання наводять цитати з рішень Конституційного Суду України, Європейського суду з прав людини, положення Європейської хартії місцевого самоврядування, Загальної декларації прав людини 1948 року, Міжнародного пакту про громадянські і політичні права 1966 року.

2. Конституційний Суд України, вирішуючи питання щодо відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Першою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 4 жовтня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України», виходить з такого.

2.1. Відповідно до Основного Закону України до повноважень Конституційного Суду України належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України; закони та інші акти за рішенням Конституційного Суду України визнаються неконституційними повністю чи в окремі частині, якщо вони не відповідають Конституції України або якщо була порушена встановлена Конституцією України процедура їх розгляду, ухвалення або набрання ними чинності (пункт 1 частини першої статті 150, частина перша статті 152).

Згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду в Конституційному Суді України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України (частина перша статті 71).

Народні депутати України, стверджуючи про порушення конституційної процедури розгляду та ухвалення Постанови, вказують на її невідповідність положен-

ням статей 5, 6, 8, 11, 19, 38, 83, 84, 133 Конституції України та наголошують на недотриманні конституційних вимог щодо особистого голосування народними депутатами України на засіданні Верховної Ради України.

Однак долучені до конституційного подання матеріали не містять офіційних юридично значимих документів, які підтверджували б порушення встановленої Конституцією України процедури розгляду та ухвалення Постанови.

Проте за практикою Конституційного Суду України відсутність у додатках до конституційного подання офіційних юридично значимих документів щодо встановлення факту порушення народними депутатами України конституційної процедури особистого голосування на засіданні Верховної Ради України дає підстави стверджувати, що автори клопотання не навели правового обґрунтування тверджень щодо порушення конституційної процедури ухвалення оспорюваної постанови (Ухвала Конституційного Суду України від 14 червня 2011 року № 18-у/2011).

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі відповідно до пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом.

2.2. Автори клопотання, стверджуючи про неконституційність Постанови, посилаються на те, що Верховна Рада України не дотримала процедури її розгляду та ухвалення, яка передбачена положеннями законів України «Про Регламент Верховної Ради України», «Про засудження комуністичного та націонал-соціалістичного (нацистського) тоталітарних режимів в Україні та заборону пропаганди їхньої символіки» і «Про географічні назви» щодо строків та порядку вирішення питань про перейменування назв об'єктів.

Конституційний Суд України неодноразово наголошував, що неконституційним може бути визнаний лише той правовий акт Верховної Ради України, у процесі прийняття чи ухвалення якого або набрання ним чинності було порушено процедурні вимоги, що встановлюються безпосередньо Конституцією України, а не іншими правовими актами (Рішення від 12 липня 2000 року № 9-рп/2000 у справі про ратифікацію Хартії про мови, 1992 р.; Ухвала від 14 липня 2011 року № 35-у/2011).

Таким чином, твердження народних депутатів України щодо неконституційності Постанови базується на обґрунтуванні не порушення конституційної процедури її розгляду та ухвалення, а недотримання законодавчих процедур. Згідно зі статтями 150, 152 Конституції України розгляд питань щодо законодавчих процедур не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Отже, невідомість Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні, є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі відповідно до пункту 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

Враховуючи наведене та керуючись статтями 147, 150, 152, 153 Конституції України, статтями 39, 45, 50, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним поданням 48 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) Постанови Верховної Ради України «Про перейменування міста Дніпропетровськ Дніпропетровської області» від 19 травня 2016 року № 1375-VIII на підставі пунктів 2, 3 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, цим законом; невідповідність Конституційному Суду України питань, порушених у конституційному поданні.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про припинення конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
громадянина Черних Андрія Федоровича
щодо офіційного тлумачення положень пунктів 1, 2
частини другої статті 7 Закону України
«Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту»
у системному зв'язку з положеннями статті 4 цього закону,
частини третьої статті 24 Закону України
«Про військовий обов'язок і військову службу»

м. Київ
20 жовтня 2016 року
№ 68-у/2016

Справа № 1-40/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича — доповідача,
Саса Сергія Володимировича,
Шаптали Наталі Костянтинівни,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні справу за конституційним зверненням громадянина Черних Андрія Федоровича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 1, 2 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII (Відомості Верховної Ради України, 1993 р., № 45, ст. 425) зі змінами в системному зв'язку з положеннями статті 4 цього закону, частини третьої статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-XII (Відомості Верховної Ради України, 1992 р., № 27, ст. 385) зі змінами.

Заслухавши суддю-доповідача Мойсика В. Р. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Громадянин Черних А. Ф. звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень пунктів 1, 2 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII зі змінами у системному зв'язку з положеннями статті 4 цього закону, частини третьої статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-XII зі змінами в аспекті такого питання: чи є участь у воєнних, бойових діях або перебування на фронті чи у складі діючої армії необхідною умовою для визнання особи, що проходила службу в будь-якому військовому формуванні та за висновком медико-соціальної експертної комісії стала інвалідом внаслідок травми, поранення, контузії, каліцтва або захворювання, пов'язаних з виконанням обов'язків військової служби, інвалідом війни на підставі пункту 1 або пункту 2 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту».

2. Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII, який набрав чинності 30 вересня 2016 року, були внесені зміни до Конституції України, зокрема до її статей 147, 150, згідно з якими до повноважень Конституційного Суду України не належить офіційне тлумачення законів України.

У зв'язку з цим конституційне провадження у справі підлягає припиненню.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150 Конституції України, Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Припинити конституційне провадження у справі за конституційним зверненням громадянина Черних Андрія Федоровича щодо офіційного тлумачення положень пунктів 1, 2 частини другої статті 7 Закону України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту» від 22 жовтня 1993 року № 3551-XII зі змінами у системному зв'язку з положеннями статті 4 цього закону, частини третьої статті 24 Закону України «Про військовий обов'язок і військову службу» від 25 березня 1992 року № 2232-XII зі змінами у зв'язку з тим, що відповідно до статті 150 Конституції України офіційне тлумачення законів України не належить до повноважень Конституційного Суду України.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про відмову у відкритті конституційного провадження
у справі за конституційним зверненням
Національної асоціації адвокатів України
щодо офіційного тлумачення положень статей 45, 46
Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність»,
статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України,
статті 15 Цивільного процесуального кодексу України
в контексті положень частини першої статті 55 Конституції України

м. Київ
8 листопада 2016 року
№ 70-у/2016

Справа № 2-43/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуєчого,
Вдовіченка Сергія Леонідовича — доповідача,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні питання про відкриття конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Національної асоціації адвокатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 45, 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI (Відомості Верховної Ради України, 2013 р., № 27, ст. 282), статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 15 Цивільного процесуального кодексу України в контексті положень частини першої статті 55 Конституції України.

Заслухавши суддю-доповідача Вдовіченка С. Л. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Національна асоціація адвокатів України звернулася до Конституційного Суду України з клопотанням дати офіційне тлумачення положень статей 45, 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI, статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 15 Цивільного процесуального кодексу України в контексті положень частини першої статті 55 Конституції України.

2. Конституційний Суд України, розглядаючи питання про відкриття конституційного провадження у справі у зв'язку з прийняттям Третьою колегією суддів Конституційного Суду України Ухвали від 12 жовтня 2016 року про відмову у відкритті конституційного провадження у цій справі, виходить з такого.

Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII, який набув чинності 30 вересня 2016 року, внесено зміни до Конституції України, зокрема до її статті 150.

Так, відповідно до статті 150 Конституції України до повноважень Конституційного Суду України належить вирішення питань про відповідність Конституції України (конституційність) законів та інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим, офіційне тлумачення Конституції України та здійснення інших повноважень, передбачених Конституцією України.

Отже, відповідно до Основного Закону України офіційне тлумачення законів України не належить до повноважень Конституційного Суду України.

Наведене є підставою для відмови у відкритті конституційного провадження у справі згідно зі статтею 150 Конституції України.

Враховуючи викладене та керуючись статтями 147, 150 Конституції України, Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Відмовити у відкритті конституційного провадження у справі за конституційним зверненням Національної асоціації адвокатів України щодо офіційного тлумачення положень статей 45, 46 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» від 5 липня 2012 року № 5076-VI, статті 17 Кодексу адміністративного судочинства України, статті 15 Цивільного процесуального кодексу України в контексті положень частини першої статті 55 Конституції України у зв'язку з тим, що відповідно до статті 150 Конституції України офіційне тлумачення законів не належить до повноважень Конституційного Суду України.

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

УХВАЛА КОНСТИТУЦІЙНОГО СУДУ УКРАЇНИ

про припинення конституційного провадження
у справі за конституційним поданням Верховного Суду України
щодо відповідності Конституції України (конституційності)
пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення»
Закону України
«Про забезпечення права на справедливий суд»

м. Київ
10 листопада 2016 року
№ 72-у/2016

Справа № 1-30/2016

Конституційний Суд України у складі суддів:

Бауліна Юрія Васильовича — головуючого, доповідача,
Вдовіченка Сергія Леонідовича,
Гультая Михайла Мирославовича,
Запорожця Михайла Петровича,
Касмініна Олександра Володимировича,
Колісника Віктора Павловича,
Кривенка Віктора Васильовича,
Литвинова Олександра Миколайовича,
Мельника Миколи Івановича,
Мойсика Володимира Романовича,
Саса Сергія Володимировича,
Сліденка Ігоря Дмитровича,
Тупицького Олександра Миколайовича,
Шевчука Станіслава Володимировича,

розглянув на засіданні справу за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII (Відомості Верховної Ради України, 2015 р., №№ 18–20, ст. 132).

Заслухавши суддю-доповідача Бауліна Ю. В. та дослідивши матеріали справи, Конституційний Суд України

у с т а н о в и в:

1. Верховний Суд України звернувся до Конституційного Суду України з клопотанням визнати такими, що не відповідають Конституції України (є неконституційними), пункти 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України

«Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII (далі — Закон).

Оспорюваними положеннями Закону передбачено таке:

— «6. Вища кваліфікаційна комісія суддів України забезпечує проведення первинного кваліфікаційного оцінювання суддів з метою прийняття рішень щодо можливості здійснення ними правосуддя у відповідних судах:

1) суддів Верховного Суду України та вищих спеціалізованих судів — протягом шести місяців з дня набрання чинності цим Законом;

2) суддів апеляційних судів — протягом двох років з дня набрання чинності цим Законом;

3) суддів, які подали на момент набрання чинності цим Законом заяву про обрання суддею безстроково, — першочергово відповідно до графіка, встановленого Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Первинне кваліфікаційне оцінювання суддів місцевих судів, які склали присягу судді до набрання чинності цим Законом та відправляють правосуддя, проводиться у терміни, визначені Вищою кваліфікаційною комісією суддів України.

Якщо за результатами первинного кваліфікаційного оцінювання можливість здійснення суддею правосуддя у відповідному суді не підтверджена, він відстороняється від здійснення правосуддя та направляється для перепідготовки до Національної школи суддів України із подальшим проведенням повторного кваліфікаційного оцінювання. Непідтвердження можливості здійснення правосуддя у відповідному суді за результатами повторного кваліфікаційного оцінювання є підставою для висновку Вищої кваліфікаційної комісії суддів України про направлення рекомендації до Вищої ради юстиції для вирішення питання щодо внесення подання про звільнення судді з посади з підстав порушення присяги»;

— «7. Первинне кваліфікаційне оцінювання суддів Верховного Суду України, вищих спеціалізованих судів, апеляційних судів здійснюється кваліфікаційною та дисциплінарною палатами Вищої кваліфікаційної комісії суддів України спільно шляхом формування колегій із трьох членів за принципом змішаного представництва кожної з палат Вищої кваліфікаційної комісії суддів України».

Автор клопотання вважає, що вказані положення Закону в частині відсторонення судді від здійснення правосуддя за результатами первинного кваліфікаційного оцінювання та звільнення судді суду загальної юрисдикції з посади з підстави порушення присяги в разі непідтвердження можливості здійснення правосуддя у відповідному суді за результатами повторного кваліфікаційного оцінювання суперечать приписам статті 126 Конституції України, а саме частини першої щодо незалежності суддів та пункту 5 частини п'ятої стосовно звільнення судді з посади органом, що його обрав або призначив, у разі порушення суддею присяги.

Також суб'єкт права на конституційне подання стверджує, що в оспорюваних положеннях Закону визначено повноваження Вищої кваліфікаційної комісії суддів України, які не відповідають частині другій статті 19, пункту 3 частини першої статті 131 Основного Закону України, оскільки Вища кваліфікаційна комісія суддів України «фактично набуває функцій щодо клопотання про звільнення суддів вищих судів та суддів найвищої судової інстанції України, що суперечить пункту 3 частини першої статті 131 Конституції України, відповідно до положень якого такі повноваження належать Вищій раді юстиції».

2. Перша колегія суддів Конституційного Суду України Ухвалою від 29 березня 2016 року відкрила конституційне провадження у цій справі.

3. Конституційний Суд України вважає, що конституційне провадження у цій справі підлягає припиненню з таких підстав.

Згідно із Законом України «Про Конституційний Суд України» у конституційному поданні має зазначатися правове обґрунтування тверджень щодо неконституційності правового акта або його окремих положень (пункт 4 частини другої статті 39); предметом розгляду Конституційного Суду України може бути конституційне подання, в якому викладаються аргументи і стверджується про неконституційність законів, інших правових актів Верховної Ради України, актів Президента України, актів Кабінету Міністрів України, правових актів Верховної Ради Автономної Республіки Крим (частина перша статті 71). Стверджуючи про невідповідність оспорюваного акта (його окремих положень) Основному Закону України, суб'єкт права на конституційне подання повинен навести правові аргументи щодо такої невідповідності (Ухвала Конституційного Суду України від 2 жовтня 2014 року № 86-у/2014).

Під час підготовки справи до розгляду Конституційним Судом України 30 вересня 2016 року набрав чинності Закон України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)» від 2 червня 2016 року № 1401-VIII (далі — Закон № 1401), яким змінено редакцію статей 126, 131 Конституції України, відповідність яким пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону оспорує автор клопотання.

Крім того, згідно з Законом № 1401 доповнено розділ XV «Перехідні положення» Конституції України пунктом 16¹, за підпунктом 4 якого «відповідність займаний посаді судді, якого призначено на посаду строком на п'ять років або обрано суддею безстроково до набрання чинності Законом України «Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя)», має бути оцінена в порядку, визначеному законом. Виявлення за результатами такого оцінювання невідповідності судді займаний посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності чи відмова судді від такого оцінювання є підставою для звільнення судді з посади. Порядок та вичерпні підстави оскарження рішення про звільнення судді за результатами оцінювання встановлюються законом». Отже, Основним Законом України безпосередньо передбачено, що підставою для звільнення судді з займаної посади є виявлення за результатами оцінювання його невідповідності цій посаді за критеріями компетентності, професійної етики або доброчесності чи відмова судді від такого оцінювання.

Конституційний Суд України вважає, що правове обґрунтування тверджень Верховного Суду України, наведене в конституційному поданні, про невідповідність пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону пункту 5 частини п'ятої статті 126, пункту 3 частини першої статті 131 Конституції України не відповідає вимогам пункту 4 частини другої статті 39, частини першої статті 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», оскільки базується на нормах Основного Закону України, які втратили чинність.

Зазначене є підставою для припинення конституційного провадження у справі згідно з пунктом 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України».

За таких обставин Конституційний Суд України припиняє конституційне провадження у цій справі згідно з пунктом 1 § 51 Регламенту Конституційного Суду України.

Враховуючи викладене та керуючись статтею 153 Конституції України, статтями 39, 45, 51, 71 Закону України «Про Конституційний Суд України», пунктом 1 § 51 Регламенту Конституційного Суду України, Конституційний Суд України

у х в а л и в:

1. Припинити конституційне провадження у справі за конституційним поданням Верховного Суду України щодо відповідності Конституції України (конституційності) пунктів 6, 7 розділу II «Прикінцеві та перехідні положення» Закону України «Про забезпечення права на справедливий суд» від 12 лютого 2015 року № 192-VIII на підставі пункту 2 статті 45 Закону України «Про Конституційний Суд України» — невідповідність конституційного подання вимогам, передбаченим Конституцією України, Законом України «Про Конституційний Суд України».

2. Ухвала Конституційного Суду України є остаточною.

КОНСТИТУЦІЙНИЙ СУД УКРАЇНИ

ТЕОРІЯ ТА ПРАКТИКА КОНСТИТУЦІЙНОЇ ЮРИСДИКЦІЇ

**Доцільність внесення змін
до статті 35 Конвенції про захист прав людини
і основоположних свобод 1950 року**

А. Медвідь

кандидат юридичних наук, доцент,
третейський суддя Постійно діючого третейського суду
при Торгово-промисловій палаті України,
доцент кафедри теорії держави та права
Львівського торговельно-економічного університету

У статті досліджується зміст та значення змін, що вносяться до статті 35 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод статтями 4 та 5 додаткового Протоколу № 15. Детально аналізуються передумови та можливі наслідки скорочення строку подання індивідуальної заяви на розгляд Європейського суду з прав людини віддати постановлення остаточного рішення на національному рівні, а також видалення однієї з умов неможливості оголошення неприйнятною індивідуальної заяви у зв'язку з відсутністю суттєвої шкоди для заявника.

Ключові слова: права людини та основоположні свободи, Протокол № 15 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Європейський суд з прав людини, строк подання індивідуальної заяви, умови прийнятності індивідуальної заяви.

У Римі 4 листопада 1950 року була відкрита для підписання Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод¹ (далі — Конвенція), яка набрала чинності 3 вересня 1953 року. Внаслідок цього на міждержавному рівні було закладено нову основу європейської системи захисту прав людини. Конвенція гарантувала дотримання нового загальновизнаного каталогу невід'ємних прав людини та основоположних свобод, а також заснувала міжнародний судовий орган — Європейський суд з прав людини (далі — Європейський суд, Суд), наділений компетенцією, зокрема, розглядати індивідуальні заяви про порушення державами зазначених прав та свобод. Вхідження України до цієї системи відбулося внаслідок прийняття Верховною Радою України 17 липня 1997 року Закону України «Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції»².

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13; 2006. — № 32. — С. 270.

² Про ратифікацію Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, Першого протоколу та протоколів № 2, 4, 7 та 11 до Конвенції : Закон України від 17 липня 1997 року № 475/97-ВР // Голос України. — 1997. — 24 липня.

Водночас стаття 9 Конституції України¹ встановлює, що Конвенція є частиною національного законодавства України. Стаття 17 Закону України «Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини»² вказує, що Конвенція та практика Європейського суду з прав людини застосовуються як джерело права національними судами при розгляді справ, у тому числі і Конституційним Судом України, який відповідно до статті 1 Закону України «Про Конституційний Суд України»³ є єдиним органом конституційної юрисдикції в Україні.

За допомогою прийняття нових додаткових протоколів до Конвенції вона динамічно розвивається та здатна відповідати вимогам часу. Тому, вивчаючи значення Конвенції для правової системи України загалом та національного конституційного права зокрема, доцільно детальніше проаналізувати зміни та доповнення, які пропонується внести до Конвенції додатковим Протоколом № 15⁴, процес набуття юридичної сили якого триває.

Слід відзначити, що проблематика захисту прав та свобод людини досліджувалася у працях багатьох науковців. Зокрема, у спеціальній літературі розгляд вказаного правового інституту в контексті загальних проблем теорії держави і права, а також конституційного права, здійснювали такі науковці: Ю. Бисага, В. Денисов, В. Євїтов, Т. Заворотченко, Н. Карпачова, М. Козюбра, А. Колодій, М. Орзіх, В. Погорілко, Ж. Пустовіт, П. Рабінович, М. Ставнійчук, Ю. Тодика, О. Фрицький, Н. Шукліна, І. Шумак та інші.

Втім, питання доцільності внесення змін до статті 35 Конвенції, які запропоновані додатковим Протоколом № 15, залишаються недостатньо дослідженими. Тому вивчення зазначених проблем і є метою цієї наукової статті.

24 червня 2013 року Рада Європи відкрила для підписання додатковий Протокол № 15 про внесення змін до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод⁵. Хоча цей протокол станом на початок 2017 року ще не набув юридичної сили, проте від імені України він був підписаний 20 червня 2014 року. Протокол № 15 складається із преамбули та дев'яти статей. При цьому кожна із його перших п'яти статей закріплює окреме положення, що вносить зміни або доповнення до Конвенції. Детальне дослідження змін, запропонованих першими трьома статтями Протоколу № 15, проводилось нами у попередніх наукових

¹ Конституція України від 28 червня 1996 року зі змінами та доповненнями // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 30. — Ст. 141; Офіційний вісник України. — 2010. — № 72/1 (Спеціальний випуск). — Ст. 2598.

² Про виконання рішень та застосування практики Європейського суду з прав людини : Закон України від 23 лютого 2006 року № 3477-IV // Урядовий кур'єр. — 2006. — № 60.

³ Про Конституційний Суд України : Закон України від 16 жовтня 1996 року № 422/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. — 1996. — № 49. — Ст. 272.

⁴ Protocol No. 15 amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Strasbourg, 24.VI.2013. Council of Europe Treaty Series. — № 213 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/rms/0900001680084831>

⁵ Protocol No. 15 amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Strasbourg, 24.VI.2013. Council of Europe Treaty Series. — № 213 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/rms/0900001680084831>

публікаціях. Дві наступні статті (4 та 5) додаткового Протоколу № 15 передбачають внесення змін до статті 35 Конвенції¹, яка регламентує умови прийнятності індивідуальних заяв, що подаються на розгляд Суду. Так, стаття 4 Протоколу № 15 закріплює внесення змін до пункту 1 статті 35 Конвенції, а саме встановлює скорочення з шести до чотирьох місяців строку, протягом якого Суд приймає справи до свого розгляду після того, як було вичерпано всі національні засоби юридичного захисту, згідно із загальновизнаними принципами міжнародного права, зокрема, з дати постановлення остаточного рішення на національному рівні.

Це ще одна новела, ініційована самим Європейським судом. Так, у пункті 37 «Попереднього висновку Суду в рамках підготовки до Брайтонської конференції», затвердженого 20 лютого 2012 року², зазначалося, що настав час розглянути внесення змін до Конвенції з приводу скорочення шестимісячного строку. Виникає питання, чи залишається період, який був цілком розумним 50 років тому, адекватним у сучасному цифровому суспільстві зі швидкими засобами комунікації. Можливо, з урахуванням еквівалентних обмежувальних термінів у межах національних процедур можна значно скоротити цей термін³. Вказану ініціативу підтримали учасники Брайтонської конференції. Зокрема, пункт 15 (а) Брайтонської декларації наголошує, що конференція «вітає пропозицію Суду щодо скорочення терміну, відповідно до статті 35 (1) Конвенції, протягом якого заяву може бути подано в суд, і вважає, що чотиримісячний строк є прийнятним, а також пропонує Комітетові Міністрів прийняти необхідні зміни до кінця 2013 року»⁴.

Запроваджуючи ці зміни, автори додаткового Протоколу № 15 передбачили певне відтермінування дати набрання ними чинності порівняно із протоколом загалом. Так, пункт 3 статті 8 Протоколу № 15 встановлює, що стаття 4 цього протоколу набуде юридичної сили після закінчення шести місяців з дати набрання чинності Протоколом № 15 та не застосовуватиметься до тих заяв, рішення щодо прийнятності яких згідно з пунктом 1 статті 35 Конвенції вже було прийнято до дати набуття юридичної сили статтею 4 цього Протоколу⁵. На думку Суду, застосування вказаного перехідного положення забезпечить необхідну міру юридичної визначеності для заявників, а також гарантуватиме зрозуміле та своєчасне повідомлення громадськості за допомогою урядів, національних правозахисних організацій, юристів і громадянського суспільства про зміну граничного строку на

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13; 2006. — № 13. — С. 270.

² Preliminary opinion of the Court in preparation for the Brighton Conference (Adopted by the Plenary Court on 20 February 2012) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.coe.int/t/dgi/brighton-conference/Documents/Court-Preliminary-opinion_en.pdf

³ Preliminary opinion of the Court in preparation for the Brighton Conference (Adopted by the Plenary Court on 20 February 2012) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.coe.int/t/dgi/brighton-conference/Documents/Court-Preliminary-opinion_en.pdf

⁴ Брайтонская декларация. Конференция высокого уровня государств-участников Совета Европы [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://europa.eu/europe/coe/1420-brajtonskaya-deklaratsiya-perevod>

⁵ Protocol No. 15 amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, Strasbourg, 24.VI.2013. Council of Europe Treaty Series. — № 213 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://www.coe.int/en/web/conventions/search-on-treaties/-/conventions/rms/0900001680084831>

подання заяви до Суду (пункт 12 «Думки Суду щодо проекту Протоколу № 15 до Конвенції»¹). Схожа аргументація з приводу причин та умов запровадження змін до пункту 1 статті 35 Конвенції наводиться і у пунктах 21, 22 «Пояснювальної доповіді до Протоколу № 15»².

Разом з тим варто зауважити, що з-поміж усіх (п'яти або шести, залежно від способів розмежування) умов прийнятності індивідуальних заяв, встановлених пунктами 1, 2 та 3 статті 35 Конвенції, основними, за недотримання яких визнаються неприйнятними більшість поданих до Європейського суду заяв, є дві: вичерпання всіх національних засобів юридичного захисту та недотримання шестимісячного терміну подачі заяви з дати остаточного рішення на національному рівні. Тому на тлі неухильної тенденції до зростання кількості індивідуальних заяв, що подавалися до Європейського суду, яка спостерігалася до кінця 2013 року, скорочення часового проміжку на подачу індивідуальної заяви до Суду з шести до чотирьох місяців окремими державами-учасницями розглядалося як один із заходів, здатних посприяти скороченню чисельності таких заяв.

І хоча протягом 2014–2015 років загальна кількість заяв, що подавалися до Європейського суду, поступово знижувалася, проте за результатами 2016 року вона знову суттєво зросла та склала орієнтовно 53500 заяв, що на 32 % більше, ніж у 2015 році, протягом якого було подано 40550 заяв³. Тому проблема зменшення загальної кількості заяв, що подаються на розгляд Європейського суду, більшість з яких становлять індивідуальні заяви, залишається актуальною і сьогодні.

Утім, запровадження вказаних змін до Конвенції було негативно оцінено значною кількістю міжнародних неурядових організацій. Зокрема, у спільній заяві з приводу Протоколу № 15 від 24 червня 2013 року «*Amnesty International*», «*Human rights watch*» та ще вісім правозахисних організацій наголошують, що цю пропозицію «було прийнято, незважаючи на відсутність достатнього часу на осмислення її можливого впливу на заявників, на якість скарг по суті і на дієвість роботи Суду. У багатьох юрисдикціях строк для звернення до Суду має вирішальне значення, і особливо там, де заявників не інформують про остаточне рішення національного суду або інформують з великою затримкою. ... Скорочення терміну, протягом якого жертви можуть звернутися зі скаргою, з шести до чотирьох місяців містить у собі серйозний ризик виключення осіб, які проживають у віддалених районах, не мають доступу до таких комунікаційних технологій, як Інтернет, осіб із складними справами та юристів, які не мають достатнього досвіду підготовки або

¹ Opinion of the Court on Draft Protocol No. 15 to the European Convention on Human Rights, adopted on 6 February 2013. European Court of Human Rights [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/2013_Protocol_15_Court_Opinion_ENG.pdf

² Explanatory Report to Protocol No. 15 amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Strasbourg, 24.VI.2013. Council of Europe Treaty Series. — № 213 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383d>

³ Analysis of statistics 2016. European Court of Human Rights. January 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2016_ENG.pdf

подачі скарг до Суду, а також тих, чий доступ до кваліфікованих юристів обмежений» (пункт А)¹.

З наведеними аргументами важко не погодитися. Тим більше, що таке значне скорочення, як на одну третину, строку для подачі індивідуальних заяв на розгляд Суду, дійсно, швидше за все сприятиме істотному зменшенню загальної кількості заяв, що подаються до Суду, у тому числі і з України, про що уже зазначалося вітчизняними науковцями². Однак зазначене скорочення обсягу заяв до Суду не можна визначити як цілком позитивне явище, оскільки воно буде спричинене не зменшенням кількості фактів порушень прав людини та основоположних свобод, а лише пропуском потерпілими з тих чи інших підстав строку для подання заяви.

Зауважимо, що лідером з кількості справ, поданих на розгляд Європейського суду, за результатами 2016 року є Україна (18 150 заяв, що становить 22,8 % від загальної їх кількості)³. Наступними є такі держави: Туреччина (12 600 заяв — 15,8 %), Угорщина (8 950 заяв — 11,2 %), Росія (7 800 заяв — 9,8 %), Румунія (7 400 заяв — 9,3 %) та Італія (6 200 заяв — 7,8%). Разом у Європейському суді перебуває орієнтовно 61 100 справ з приводу порушень у вказаних шести країнах, що становить 76,7 % від загального обсягу всіх справ, які знаходяться у Суді.

Водночас у переважній більшості зазначених країн наявні фактори ризику перераховані у заяві неурядових організацій від 24 червня 2013 року: недосконалість судової системи, невелика кількість юристів із достатнім досвідом підготовки або подачі скарг до Суду, обмежена можливість доступу до кваліфікованих юристів та низький рівень правової культури суспільства загалом.

Більше того, в Україні, звідки було подано майже кожну четверту заяву до Європейського суду, до таких факторів ризику додаються ще й ті, які зумовлені тимчасовою окупацією Автономної Республіки Крим, проведенням антитерористичної операції в окремих районах Донецької та Луганської областей та значною кількістю внутрішньо переміщених осіб.

Тому скорочення строку для звернення з індивідуальною заявою до Суду з шести до чотирьох місяців створює загрозу істотного обмеження, виключно із процесуальних підстав, права потерпілих на захист Європейським судом прав, гарантованих Конвенцією та протоколами до неї, більше ніж у 3/4 усіх випадків їх порушення. А цей факт однозначно не може характеризуватися як позитивний.

Не менш дискусійними є зміни, що запроваджуються статтею 5 Протоколу № 15 до статті 35 Конвенції, а саме видалення із підпункту «b» пункту 3 цієї статті однієї з умов неможливості оголошення неприйнятною індивідуальної заяви у зв'язку з відсутністю суттєвої шкоди для заявника, шляхом вилучення слів

¹ Совместное заявление НПО. Протокол 15 к Европейской Конвенции о правах человека не должен привести к ослаблению системы защиты прав человека [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ru.ehrac.org.uk/wp-content/uploads/2014/11/%D1%81%D0%BE%D0%B2%BE.pdf>

² Гудима Д. Європейський суд з прав людини: реформування триває (Протокол № 15 до Конвенції) / Д. Гудима // Вісник Національної академії правових наук України. — 2013. — № 3. — С. 15–22.

³ Analysis of statistics 2016. European Court of Human Rights. January 2017 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.echr.coe.int/Documents/Stats_analysis_2016_ENG.pdf

«а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином»¹.

Варто пригадати, що критерій прийнятності індивідуальної заяви, передбачений підпунктом «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, був включений до її тексту лише 1 червня 2010 року з набуттям юридичної сили Протоколу № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції (стаття 12 протоколу)². Відповідно до нього Суд оголошував індивідуальну заяву неприйнятною, якщо вважав, «що заявник не зазнав суттєвої шкоди, якщо тільки повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї, не вимагають розгляду заяви по суті, а також за умови, що на цій підставі не може бути відхилена жодна справа, яку національний суд не розглянув належним чином»³.

Доцільність запровадження вказаного критерію ставили під сумнів не лише правозахисні організації⁴, а й окремі судді Європейського суду⁵. Тому, як врахування раніше висловлених зауважень, гарантуючи, що кожна справа буде розглянута на національному чи європейському рівні, та з метою недопущення необґрунтованого відхилення заяви за нововведеним критерієм при розробленні підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції до його тексту було включено припис про неможливість застосування цього критерію до жодної справи, «яку національний суд не розглянув належним чином» (пункт 82 Пояснювальної доповіді до Протоколу № 14⁶). Більше цього, з метою напрацювання усталеної практики з даного питання відповідно до статті 20 Протоколу № 14 лише Велика палата та палати Суду мали право застосовувати вказаний критерій прийнятності протягом перших двох років після набрання чинності цим протоколом.

Протягом цього терміну (до червня 2012 року) Велика палата та палати Європейського суду з прав людини напрацювали достатню практику застосування критерію прийнятності індивідуальної заяви, передбаченого підпунктом «b» пункту 3 статті 35 Конвенції. Так, одним із перших прикладів його апробації було

¹ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13; 2006. — № 32. — С. 270.

² Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції від 13 травня 2004 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 32; 2010. — № 90. — Ст. 2378.

³ Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод від 4 листопада 1950 року // Офіційний вісник України. — 1998. — № 13; 2006. — № 32. — С. 270.

⁴ Joint Response to Proposals to Ensure the Future Effectiveness of the European Court of Human Rights. 28 March 2003 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/ior610082003en.pdf

⁵ CDDH-GDR(2003)024, «Position Paper of the ECtHR on Proposals for Reform of the ECHR and Other Measures as Set Out in the Report of the CDDH of 4 April 2003», para. 4.

⁶ Explanatory Report to Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention. Strasbourg, 13.V.2004. Council of Europe Treaty Series. — № 194 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d380f>

рішення Суду від 1 липня 2010 року у справі *Korolev v. Russia*, у якій вимога стосувалася повернення судових витрат на суму 22 рублі 50 копійок¹. У рішенні Європейський суд наголосив, що критерій прийнятності щодо відсутності суттєвої шкоди «виходить з ідеї про те, що для того, щоб уможливити розгляд міжнародним судом порушення права — яким би реальним воно не було з суто юридичної точки зору — воно повинно досягнути мінімального рівня. Оцінка цього мінімального рівня природно є відносною та залежить від усіх обставин справи. Тяжкість стверджуваного порушення повинна оцінюватися з урахуванням як суб'єктивного сприйняття заявника, так і того, наскільки предмет спору є важливим для заявника у цій конкретній справі».

З чітким дотриманням зазначеної ідеї винесено постанову Суду від 23 вересня 2010 року у справі *Vasilchenko v. Russia*². У ній визнано неприйнятною одну з частин індивідуальної скарги, зокрема вимогу про невиклату Васильченко П. І. 500 рублів із загальної суми 776 243 рублі компенсації, присудженої гарнізонним судом. У § 49 цієї постанови вказується, що враховуючи загальний розмір компенсації, отриманої на місцевому рівні, і незначний розмір суми — приблизно 12 євро, Суд дійшов висновку, що заявник не зазнав значної шкоди (*did not suffer significant disadvantage*) в результаті невиклати владою цієї суми³.

У червні 2011 року у справі «Лучанінова проти України» Європейський суд, вивчаючи питання, чи відповідає скарга заявниці критерію прийнятності, встановленому підпунктом «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, також керувався принципом, сформульованим у справі *Korolev v. Russia*, але визнав скаргу прийнятною. Так, Європейський суд вказав, що формальним результатом провадження у цій справі стало визнання заявниці винною у вчиненні дрібної крадіжки та застосування до неї стягнення у вигляді зауваження. Проте результат провадження мав особливо негативні наслідки для її професійної діяльності, зокрема, це стало підставою для її звільнення з роботи. Тому Суд дійшов висновку, «що за цих обставин заявниця зазнала суттєвої шкоди внаслідок стверджуваних порушень Конвенції»⁴.

Як бачимо, прецедентна практика Європейського суду послідовно переконує нас у тому, що хоча критерій прийнятності індивідуальних заяв закріплений підпунктом «b» пункту 3 статті 35 Конвенції і надає можливість Суду позбутися великої кількості дрібних або незначних справ, однак при їх розгляді Суд враховує

¹ *Korolev v. Russia*. (Application N 25551/05. Judgment of 1 July 2010) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/001-99843.pdf>

² *Vasilchenko v. Russia* (Application N 34784/02. Judgment of 23 September 2010) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/001-100461.pdf>

³ *Vasilchenko v. Russia* (Application № 34784/02. Judgment of 23 September 2010) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <file:///C:/Documents%20and%20Settings/User/%D0%9C%D0%BE%D0%B8%20%D0%B4%D0%BE%D0%BA%D1%83%D0%BC%D0%B5%D0%BD%D1%82%D1%8B/Downloads/001-100461.pdf>

⁴ Справа «Лучанінова проти України» (Заява № 16347/02) // Офіційний вісник України. — 2012. — № 70. — Ст. 2853.

розмір не лише матеріальної, а й моральної шкоди, завданої заявнику, а також усі інші обставини справи у їх сукупності.

З огляду на це та зважаючи на існуючу станом на 2012 рік думку окремих експертів про рудиментарний характер застереження, закріпленого у підпункті «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, щодо розгляду належним чином справи національним судом, у підпункті 15 (с) Брайтонської декларації було зроблено висновок про доцільність видалення вказаного застереження з тексту Конвенції¹. Своєю чергою, комісія Комітету Міністрів Ради Європи, аналізуючи ефективність внесення таких змін до підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, у пункті 15 Доповіді від 19 березня 2013 року наголосила на їх логічності, «оскільки за необхідності справа може бути розглянута по суті, якщо Суд вважатиме це доцільним. Однак Суд не повинен невиправдано займатися дрібницями (дотримуючись принципу *“de minimis non curat praetor”*)»². На необхідності максимального та ефективного дотримання вказаного принципу, який з латинської перекладається як «претор не займається дрібницями», акцентується і в пункті 23 Пояснювальної доповіді до Протоколу № 15, підготовленої Радою Європи³. Крім цього, у пункті 24 Пояснювальної доповіді зазначається, що зміни до підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, передбачені статтею 5 Протоколу № 15, набувають чинності з моменту набуття чинності протоколом загалом згідно із частиною четвертою його статті 8, без застосування будь-якого відкладального періоду. Вони також застосовуватимуться до заяв, за якими рішення про прийнятність ще не буде прийнято на дату набрання чинності Протоколом № 15. Це дасть можливість без будь-яких затримок забезпечити очікуваний вплив вказаних змін на підвищення ефективності судової системи⁴.

Утім, запровадження таких змін до Конвенції (подібно як і змін, викладених у статті 4 Протоколу № 15) було негативно оцінено значною кількістю міжнародних неурядових організацій. Так, у вже згадуваній спільній заяві з приводу Протоколу № 15⁵ правозахисні організації звертають увагу на таке. Основна цінність припису, який видаляється з підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції, полягала в тому, що він дозволяв уникнути відмови у правосудді, що є основоположним принципом верховенства закону. Наявність цієї гарантії справді забезпечувала належне

¹ Брайтонская декларация. Конференция высокого уровня государств-участников Совета Европы [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://euroua.com/europe/coe/1420-brajtonskaya-deklaratsiya-perevod>

² «Draft Protocol № 15 to the European Convention on Human Rights»: Draft opinion adopted unanimously by the Committee in Paris on 19 March 2013. Report (Rapporteur: Mr Christopher Chope, United Kingdom, European Democratic Group) [Електронний ресурс]. — Режим доступу : http://www.assembly.coe.int/Communication/ajdoc11_2013.pdf

³ Explanatory Report to Protocol No. 15 amending the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms. Strasbourg, 24.VI.2013. Council of Europe Treaty Series. — № 213 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d383d>

⁴ Там само.

⁵ Совместное заявление НПО. Протокол 15 к Европейской Конвенции о правах человека не должен привести к ослаблению системы защиты прав человека [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <http://ru.ehrac.org.uk/wp-content/uploads/2014/11/%D1%81%D0%BE%D0%B2%BE.pdf>

дослідження справи хоча б одним судовим органом. І якою б незначною не була справа, важливо не допустити відмови у правосудді.

Схожі перестороги можна знайти і в науковій літературі. Наприклад, окремі науковці ставлять запитання, чи означає пропонована Протоколом № 15 зміна пункту 3 (b) статті 35 Конвенції, що порушення принципів справедливості при розгляді справи заявника на національному рівні за умов, що завдана заявникові шкода не є суттєвою, не охоплюватиметься принципом поваги до прав людини, що може вимагати розгляду заяви по суті¹. Разом із цим доречно зазначається, що буквальне тлумачення чинної редакції пункту 3 (b) статті 35 Конвенції дозволяє зробити висновок, що належний розгляд справи національним судом не охоплюється принципом поваги до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї.

І дійсно, не лише смисловий аналіз змісту двох вказаних обставин, не застосування до індивідуальної заяви такого критерію прийнятності, як «відсутність суттєвої шкоди», а вже навіть сам факт їх окремого включення до пункту 3 (b) статті 35 Конвенції у редакції Протоколу № 14² прямо вказують на однозначну змістову відмінність таких обставин, як «повага до прав людини, гарантованих Конвенцією і протоколами до неї» та «відсутність належного розгляду справи національним судом». Окрім цього, це підтверджується і раніше наведеними положеннями Пояснювальної доповіді до Протоколу № 14³.

Тому безсумнівним є те, що в результаті виключення припису щодо обов'язковості «належного розгляду справи національним судом» з тексту підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції більш широке коло індивідуальних заяв підпадатиме під ознаки неприйнятності та не прийматимуться до розгляду Європейським судом. Проте можна стверджувати, що навіть за цих умов будь-яка заява, у якій сукупність викладених обставин правопорушення, відповідно до уже напрацьованої усталеної практики Суду щодо визначення наявності суттєвої шкоди, вказуватиме на наявність такої шкоди для заявника, за жодних обставин не буде визнана Європейським судом непринятною.

Враховуючи викладене вище, доходимо висновку, що зміни, які вносяться до статті 35 Конвенції статтею 4 Протоколу № 15, є достатньо дискусійними, а їх вплив на можливість реалізації основоположного конвенційного права на індивідуальне звернення до Європейського суду потребує додаткового вивчення. При цьому, на думку автора, більш оптимальним було б скорочення строку на подання індивідуальної заяви не до чотирьох, а, наприклад, до п'яти місяців, а також вста-

¹ Гудима Д. Європейський суд з прав людини: реформування триває (Протокол № 15 до Конвенції) / Д. Гудима // Вісник Національної академії правових наук України. — 2013. — № 3. — С. 15–22.

² Протокол № 14 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, який змінює контрольну систему Конвенції від 13 травня 2004 року // Офіційний вісник України. — 2006. — № 32; 2010. — № 90. — Ст. 2378.

³ Explanatory Report to Protocol No. 14 to the Convention for the Protection of Human Rights and Fundamental Freedoms, amending the control system of the Convention. Strasbourg, 13.V.2004. Council of Europe Treaty Series. — № 194 [Електронний ресурс]. — Режим доступу : <https://rm.coe.int/CoERMPublicCommonSearchServices/DisplayDCTMContent?documentId=09000016800d380f>

новлення більш тривалого відтермінування дати набрання чинності вказаними змінами порівняно із протоколом загалом, зокрема, строком у два або три роки замість визначених шести місяців.

Своєю чергою, передбачене статтею 5 Протоколу № 15 формальне скорочення підпункту «b» пункту 3 статті 35 Конвенції істотно не змінює суть закріпленого у ньому критерію прийнятності індивідуальних заяв, застосування якого здійснюватиметься й надалі відповідно до усталеної прецедентної практики Європейського суду. При цьому Суд позбавляється необхідності розглядати індивідуальні заяви щодо дрібних та малозначних порушень, у тому числі і тих, які не були належним чином розглянуті національними судами. Такі заходи є вимушеними та вживаються заради збереження роботоздатності Європейського суду з прав людини і розвантаження судової системи загалом. Тому їх не можна визначати як критично негативні, оскільки у Суду з'явиться можливість зосередитися на вирішенні пріоритетних фундаментальних правових питань щодо тлумачення положень Конвенції та протоколів до неї.

Медведь А. Целесообразность внесения изменений в статью 35 Конвенции о защите прав человека и основных свобод 1950 года. В статье исследуется содержание и значение изменений, вносимых в статью 35 Конвенции о защите прав человека и основных свобод статьями 4 и 5 дополнительного Протокола № 15. Детально анализируются предпосылки и возможные последствия сокращения срока подачи индивидуального заявления на рассмотрение Европейского суда по правам человека от даты вынесения окончательного решения на национальном уровне, а также удаления одного из условий невозможности объявления неприемлемым индивидуального заявления в связи с отсутствием существенного ущерба для заявителя.

Ключевые слова: права человека и основные свободы, Протокол № 15 к Конвенции о защите прав человека и основных свобод, Конвенция о защите прав человека и основных свобод 1950 года, Европейский суд по правам человека, срок подачи индивидуального заявления, условия приемлемости индивидуального заявления.

Medvid A. The expediency of amending Article 35 of the 1950 Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms. This article examines the content and significance of the amendments made to Article 35 of the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms by Articles 4 and 5 of Additional Protocol No. 15. The preconditions and possible consequences of reducing the period of filing an individual application before the European Court of Human Rights, from the date of the final decision at the national level, as well as the removal of one of the conditions of the impossibility of the announcement of inadmissibility to the individual application in the absence of significant disadvantage to the applicant are analysed.

Key words: human rights and fundamental freedoms, Protocol No. 15 to the Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms, Convention for the protection of human rights and fundamental freedoms of 1950, European Court of Human Rights, the term of filing an individual application, conditions of admissibility of individual applications.

КОНФЕРЕНЦІЇ, СИМПОЗІУМИ, КОЛОКВІУМИ

Еволюція індивідуального доступу до конституційного правосуддя: український досвід та загальноєвропейські тенденції¹

О. Тупицький

суддя Конституційного Суду України,
кандидат наук з державного управління

Інститут індивідуального доступу до конституційного правосуддя діє в нашій державі з 1 січня 1997 року. З цієї дати Конституційний Суд України як єдиний орган конституційної юрисдикції почав приймати до розгляду клопотання, подані в рамках цього інституту. Система такого доступу передбачає водночас прямий та опосередкований види індивідуального доступу, тобто є змішаною.

Єдиним інструментом прямого доступу протягом двадцяти років було конституційне звернення. Цей винахід української правової науки не має точних аналогів у жодній іншій державі. Конституційне звернення являло собою письмове клопотання щодо надання офіційного тлумачення Конституції та законів України. Право подавати таке клопотання мали фізичні та юридичні особи, які вважали, що їхні конституційні права і свободи порушені або можуть бути порушені внаслідок неоднакового застосування цих законодавчих актів судами або іншими органами державної влади. Наявність неоднакового застосування заявник мав підтвердити шляхом надання копій правозастосовних актів. Але це було лише умовою для відкриття конституційного провадження. На наступних його стадіях зв'язок з конкретними випадками порушення прав і свобод фактично припинявся і свої висновки Конституційний Суд України формулював виключно абстрактно.

Сама процедура офіційного тлумачення полягала у виявленні конституційно-правового змісту законодавчої норми, що досліджувалася, безвідносно до конкретних випадків її застосування. Разом із тим, у процесі офіційного тлумачення така норма ще й перевірялась на відповідність Конституції України, через що інколи визнавалася неконституційною. Рішення Конституційного Суду України щодо офіційного тлумачення норм права або щодо їх неконституційності є обов'язковими на усій території держави, остаточними і не можуть бути оскарже-

¹ Доповідь, представлена на Міжнародній конференції «Еволюція конституційного контролю в Європі: здобуття уроків і нові виклики», що відбулася 2–3 березня 2017 року в м. Кишиневу (Республіка Молдова).

ні. Тому положення закону та акт його офіційного тлумачення сприймаються і застосовуються органами влади як нормативна єдність. Таким чином, здійснюючи офіційне тлумачення правових норм, Конституційний Суд України фактично встановлював конституційний режим їх застосування, сприяючи подоланню правової невизначеності і забезпечуючи верховенство права. Такий механізм конституційного нормоконтролю заснований на кельзенській ідеї «очищення» правового порядку.

Вочевидь, що загальна дія актів офіційної інтерпретації (ефект *erga omnes*) забезпечувала превентивний захист прав і свобод як автору конституційного звернення, так і усім адресатам витлумаченої правової норми. Однак якщо порушення прав і свобод раніше було легітимізовано остаточним рішенням суду загальної юрисдикції, то конституційне звернення, як правило, виявлялося неефективним щодо індивідуальних правових наслідків (був відсутній ефект *inter partes*). Правова система України не забезпечувала перегляду остаточного судового рішення, заснованого на інтерпретації закону, відмінній від його подальшого офіційного тлумачення. Якщо Конституційний Суд України встановлював неконституційність закону, застосованого у цивільних, господарських і адміністративних справах, дозволявся перегляд лише тих остаточних судових рішень, які ще не були виконані. Щодо кримінальних справ, неконституційність застосованого закону була закріплена як підстава для такого перегляду з листопада 2012 року, а у справах про адміністративні правопорушення — до цього часу не передбачена. У наведених випадках для автора конституційного звернення рішення Конституційного Суду України фактично являли собою акти квазіправосуддя. Замість ефективного відновлення порушених прав офіційне тлумачення давало особі лише певне моральне задоволення, а визнання неконституційності застосованого закону — лише право на відшкодування шкоди, спричиненої таким застосуванням. З цих причин суб'єкти права на конституційне звернення, як правило, надавали перевагу скаргі до Європейського суду з прав людини як більш ефективному засобу правового захисту. Встановлення цим міжнародним органом факту порушення прав і свобод заявника передбачено законом як підстава для перегляду остаточного рішення національного суду у його справі. Як наслідок, кількість таких скарг проти України постійно зростала.

У межах інституту непрямого (опосередкованого) доступу до Конституційного Суду України можуть звертатися суб'єкти владних повноважень, групи парламентарів та омбудсмен. Переважна більшість таких клопотань була подана, щоб отримати офіційне тлумачення Конституції та законів України, а також для перевірки конституційності останніх, і здебільшого обґрунтовувалася необхідністю забезпечення захисту конституційних прав і свобод. Проте рішення Конституційного Суду України, ухвалені в межах інституту непрямого доступу, мали таку саму юридичну природу, як і рішення у порядку прямого доступу. Ці акти конституційного правосуддя також не забезпечували індивідам відновлення порушених прав у тих випадках, якщо таке порушення раніше було легітимізовано остаточним рішенням загального суду.

Таким чином, обом видам індивідуального доступу до конституційного правосуддя явно бракувало ефективності. Нормоконтроль, який здійснювався в його рамках, не був пов'язаний з жодним із конкретних випадків порушення конститу-

ційних прав і свобод окремого індивіда, не забезпечував їхнього захисту і переважно залишався абстрактним. Ухвалення Конституційним Судом України рішень, як правило, не мало наслідком відновлення прав, порушених раніше, а лише запобігало рецидивам таких порушень на майбутнє.

У межах індивідуального доступу до конституційного правосуддя в Україні існує лише одна процедура нормоконтролю, пов'язана з конкретними справами. Вона передбачає повноваження загальних судів (як за власною ініціативою, так і за клопотанням однієї зі сторін) зупиняти судовий розгляд, якщо закон, який має бути застосований, видається неконституційним. Втім передача цього питання на розгляд до конституційної юрисдикції можлива лише за згоди Пленуму Верховного Суду, який у таких випадках, як правило, неконституційності не вбачає. Навіть коли питання передається до Конституційного Суду України, висновки цього органу будуть сформульовані абстрактно.

У 2016 році в нашій державі відбулася конституційна реформа правосуддя, одним з аспектів якої стало запровадження інституту нормативної конституційної скарги. Згідно з Конституцією України в межах цього інституту зацікавлена особа, використавши усі інші національні засоби юридичного захисту, може клопотати перед Конституційним Судом України щодо перевірки конституційності закону, застосованого в остаточному судовому рішенні у її справі.

Більшість зазначених недоліків процедур індивідуального доступу планується усунути шляхом прийняття нового закону «Про Конституційний Суд України», проект якого вже розглядається у парламенті. Зокрема передбачається, що рішення цього Суду стануть підставою для перегляду будь-якого остаточного рішення загального суду, що ґрунтується на неконституційному положенні закону або інтерпретації норм Конституції, яка відрізняється від їх офіційного тлумачення. Також буде запроваджено інститут забезпечення конституційної скарги. На стадії відкриття провадження у справі за цією скаргою Конституційний Суд України зможе виносити накази, спрямовані на запобігання невідворотним наслідкам, до яких може призвести виконання остаточного рішення загального суду у справі заявника. Зрештою, якщо неконституційним виявиться не сам закон, а його інтерпретація, здійснена загальним судом в остаточному рішенні, Конституційний Суд України зможе прямо зазначити про цей факт у резолютивній частині свого рішення. Отже, запровадження конституційної скарги матиме наслідком перехід від абстрактного нормоконтролю до конкретного в межах прямого індивідуального доступу до конституційного правосуддя.

Зазначена трансформація системи індивідуального доступу віддзеркалює й деякі загальноєвропейські тенденції еволюції конституційного нормоконтролю, пов'язані з модернізацією наукової концепції конституційного суду Г. Кельзена.

Однією з первинних ідей цього вченого було чітке розмежування компетенцій конституційного та верховного судів. Її зміст полягав у тому, щоб розгляд усіх справ та спорів конституційного рівня монополізувати у конституційному суді, тоді як вирішення усіх справ та спорів, пов'язаних із застосуванням звичайного законодавства, насамперед різноманітних кодексів, передбачалося віднести виключно до компетенції загальних судів і остаточно — верховного суду. Тому перша редакція Конституції Австрії 1920 року обмежувала повноваження Конституційного суду абстрактним нормоконтролем і не передбачала жодних

безпосередніх зв'язків судового правозастосування з юрисдикцією цього органу. Конституційність нормативного акта перевірялася *in abstracto* (поза контекстом будь-якої актуальної справи) на вимогу вищих державних органів та посадових осіб. Однак через десять років Австрія запровадила процедуру «інцидентного» нормоконтролю, яка згадувалася вище і на сьогодні існує майже в усіх державах Європи, дозволяючи загальному суду у випадку виявлення неконституційності правової норми, яка підлягає застосуванню у конкретній справі, звертатися до органу конституційної юрисдикції. Найбільш радикальний відступ від ідеї розмежування юрисдикцій пов'язаний із появою інститутів конституційної скарги. Вперше цей інститут в обмеженому вигляді з'явився у тій самій Австрії. Пізніше, і в більш повній формі, його запровадили у Німеччині, Іспанії та деяких нових демократіях Центральної та Східної Європи.

Поширення кельзенської концепції конституційного правосуддя мало наслідком створення майже в усіх державах Європи окремого судового органу, що здійснює конституційний нормоконтроль. Модифікація зазначеної концепції, по-перше, дозволила цьому органу втручатися за певних обставин в деякі сфери, які традиційно контролювалися системою загальних судів; по-друге, розширила коло осіб, які мають доступ до конституційного правосуддя, суттєво підвищивши значущість та ефективність останнього.

Викладене надає змогу виокремити наступні загальноєвропейські тенденції в еволюції індивідуального доступу до конституційного правосуддя. Перш за все, розвиток цього інституту має наслідком створення змішаних систем такого доступу, які включають його прямий та непрямий (опосередкований) види, а також дозволяють здійснювати абстрактний і конкретний нормоконтроль. Окрім того, суттєво підвищилась ефективність цього інституту, оскільки акти, що приймаються в його рамках, дозволяють захистити порушені права і свободи, у тому числі спонукаючи загальні суди до перегляду їхніх остаточних рішень. Остання обставина дає змогу вести мову про фактичне надання органам конституційного правосуддя повноважень судів екстракасаційної інстанції, а також про їх верховенство у національних системах правового захисту.

Додатково можна відзначити уніфікацію принципів, що застосовуються при здійсненні конституційного правосуддя. Така тенденція зумовлена дією Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод 1950 року, зокрема, визнанням її сторонами компетенції Європейського суду з прав людини. Як наслідок, практика цього міжнародного органу враховується конституційними судами держав — членів Ради Європи, впливаючи на формування їхніх правових позицій.

Хоча у межах цієї доповіді неможливо розглянути всі аспекти обраної теми, але загалом існуючі тенденції розвитку інституту індивідуального доступу до конституційного правосуддя видаються позитивними. Втім остаточна оцінка залежатиме від того, наскільки практичні результати цієї еволюції відповідатимуть очікуванням сучасних демократичних суспільств.

ВІТАЄМО ЮВІЛЯРІВ

У березні 70-річний ювілей
відзначив колишній суддя Конституційного Суду України,
Голова Конституційного Суду України 2006–2007 років,
заслужений юрист України
Іван Петрович ДОМБРОВСЬКИЙ

Шановний Іване Петровичу, судді Конституційного Суду України, працівники Секретаріату Суду, члени Редакційної ради «Вісника Конституційного Суду України» щиро вітають Вас зі знаменною датою, зичать міцного здоров'я, добра, шани та незмінно позитивного настрою. Хай Ваша домівка повниться злагодою та достатком, а в серці повсякчас панує мир і любов!

У березні 65-річний ювілей
відсвяткував суддя Конституційного Суду України у відставці,
кандидат юридичних наук, заслужений юрист України
Віктор Іванович ШИШКІН

Шановний Вікторе Івановичу, судді Конституційного Суду України та працівники Секретаріату Суду, члени Редакційної ради «Вісника Конституційного Суду України» висловлюють Вам найщиріші привітання з нагоди ювілею, бажають здоров'я, здобутків у всіх справах, довгих років життя у міцному родинному колі та серед вірних друзів. Хай доля збагачує Вас життєвою мудрістю, енергією, натхненням та радістю сьогодення!

Завідувач
Редакційно-видавничого управління
Секретаріату
Конституційного Суду України
С. Сидоренко
тел.: 0 (44) 238-10-32

Відповідальний
секретар
К. Мольченко
тел.: 0 (44) 238-11-54
e-mail: court@ccu.gov.ua

Видавець
Видавничий Дім «Ін Юре»
Україна, 04107, Київ-107, вул. Багговутівська, 17-21
Тел./факс: 0 (44) 537-51-00
E-mail: peredplata.inyure@gmail.com
www.inyure.ua

Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців, виготівників і розповсюджувачів
видавничої продукції
Серія ДК № 2191 від 20.05.2005 р.

Над випуском працювали:
Пазенко О. С.,
Скринник Я. В.,
Печенюк Ю. О.,
Карташова О. Р.

Підписано до друку 12.04.2017.
Формат 70 x 100 ¹/₁₆. Папір офсетний. Друк офсетний.
Ум. друк. арк. 7,8. Обл.-вид. арк. 6,9.
Зам. № 70.
Наклад 200. Ціна договірна.

Віддруковано згідно з наданим оригінал-макетом
ТОВ «Наш Формат»
Україна, 04080, м. Київ, вул. Фрунзе, 86.
Свідоцтво про внесення суб'єкта видавничої справи
до Державного реєстру видавців,
виготівників і розповсюджувачів видавничої продукції,
серія ДК № 4540 від 07.05.2013